

Sztuczna inteligencja

Uczenie ze wzmocnieniem:

Projekt i implementacja autonomicznego agenta gry Snake
wykorzystującego
Q-learning oraz sieci neuronowe

Autor:

Kacper Hyliński
kierunek Informatyka

Rzeszów, 2025

Wydział Elektrotechniki i Informatyki
Politechnika Rzeszowska im. Ignacego Łukasiewicza

Spis treści

1	Cel projektu	1
2	Część teoretyczna	2
2.1	Model neuronu	2
2.2	Sieć neuronowa wielowarstwowa (MLP)	2
2.3	MLP w projekcie Snake AI	4
2.4	Funkcje aktywacji	4
2.5	Wprowadzenie do uczenia ze wzmocnieniem i MDP	6
2.6	Klasyczny algorytm Q-learning	7
2.7	Deep Q-Network (DQN)	8
2.7.1	Metodologia treningu	8
2.7.2	Mechanizm Experience Replay	9
2.7.3	Techniki optymalizacji obliczeniowej	10
3	Analiza Danych	10
4	Skrypt programu	11
4.1	snakegame.py	11
4.2	model.py	17
4.3	agent.py	18
4.4	training.py	24
4.5	main.py	29
5	Eksperymenty	35
5.1	Porównanie sieci neuronowych	35
5.1.1	Wnioski	36
5.2	Porównanie wydajności CPU i GPU	38
5.2.1	Metodologia badawcza	39
5.2.2	Rezultaty eksperymentalne	39
5.2.3	Dynamika procesu uczenia	39
5.2.4	Efektywność końcowa modelu	40
5.2.5	Wnioski z badania	40
5.3	Porównanie wpływu wielkości okna na wyniki	41
5.3.1	Porównanie wyników obu modeli po 10 grach testowych	42
5.3.2	Porównanie wyników obu modeli po 10 grach testowych	42
5.4	Wpływ współczynnika uczenia na wyniki agenta	42
5.4.1	Wnioski z eksperymentu	44
5.5	Eksperyment ze schematami nagradzania	45
6	Podsumowanie i wnioski	48
7	Bibliografia	50

1 Cel projektu

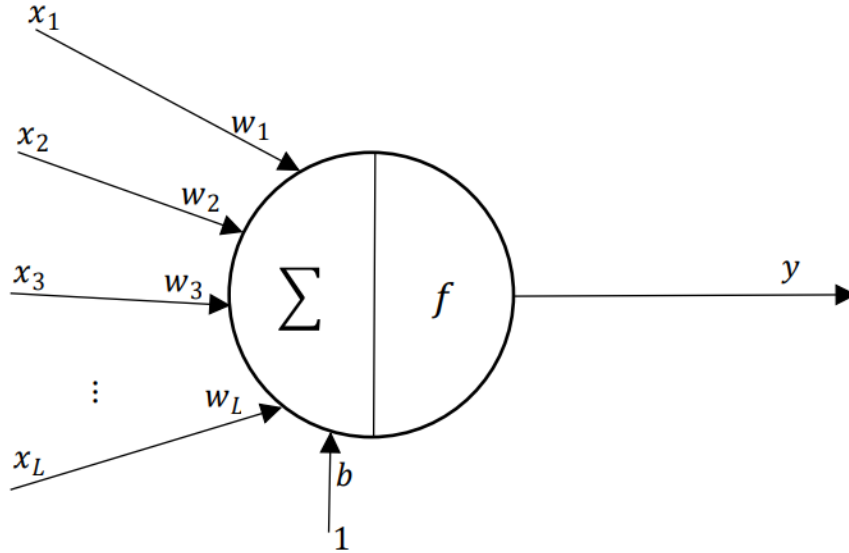
Celem niniejszego projektu jest opracowanie, implementacja oraz porównawcza analiza dwóch metod uczenia ze wzmocnieniem w zmodyfikowanym środowisku gry Snake, w którym agent ponosi karę za kolizję ze ścianami. W pierwszym podejściu zastosowano klasyczny algorytm Q-learning, natomiast w drugim – jego rozszerzenie o głęboką sieć neuronową (Deep Q-Network, DQN).

W ramach projektu zostanie utworzone środowisko symulacyjne, w którym agent będzie zobligowany do identyfikacji kluczowych elementów otoczenia, takich jak obszary zagrożenia oraz źródła pożywienia, a następnie do podejmowania decyzji na podstawie obserwowanych stanów. Ponadto zaimplementowany zostanie wariant Double DQN, a proces uczenia zostanie przyspieszony poprzez integrację technologii CUDA, z zapewnieniem możliwości alternatywnego przeprowadzenia treningu na procesorze centralnym w przypadku braku wsparcia GPU.

Dla optymalizacji przebiegu treningu opracowany zostanie również uproszczony interfejs gry, pozbawiony renderowania graficznego na ekranie, co pozwoli na znaczące zwiększenie efektywności procesu uczenia.

2 Część teoretyczna

2.1 Model neuronu

Rysunek 1: Model Neuronu [1].

$x_1 - x_L$ - sygnał wejściowy,
 $w_1 - w_L$ - współczynnik wagowy,
 b - bias,
 Σ - sumator,
 f - funkcja aktywująca,
 y - wartość wyjściowa

$$y = f\left(\sum_{j=1}^L w_j \cdot x_j + b\right) \quad (1)$$

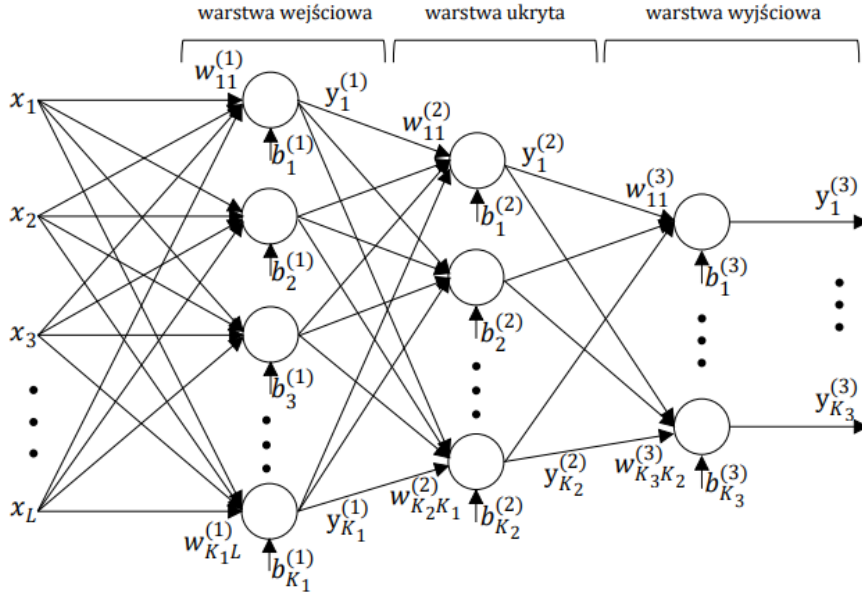
Symbol x_j oznacza j -ty sygnał wejściowy ($j = 1, 2, \dots, L$), natomiast w_j odpowiada przypisanej mu wadze.

Sumę ważoną sygnałów wejściowych wraz z wartością przesunięcia (biasu) określa się mianem *łącznego pobudzenia neuronu*, które w dalszej części oznaczane będzie symbolem z :

$$z = \sum_{j=1}^L w_j \cdot x_j + b. \quad (2)$$

2.2 Sieć neuronowa wielowarstwowa (MLP)

Taką sieć nazywa się trójwarstwową. Występują tu połączenia pomiędzy warstwami neuronów typu każdy z każdym. Sygnały wejściowe podawane są do warstwy wejściowej neuronów, których wyjścia stanowią sygnały źródłowe dla kolejnej warstwy. Można wykazać, że sieć trójwarstwowa nieliniowa jest w stanie odwzorować praktycznie dowolne odwzorowanie nieliniowe.

Rysunek 2: Sieć jednokierunkowa wielowarstwowa [2].

Każda warstwa neuronów posiada swoją macierz wag \mathbf{w} , wektor przesunięć \mathbf{b} , funkcję aktywacji f i wektor sygnałów wyjściowych \mathbf{y} . Aby je rozróżniać w dalszych rozważaniach, do każdej z wielkości dodano numer warstwy, której dotyczą. Na przykład dla warstwy drugiej (ukrytej) macierz wag oznaczana będzie symbolem $\mathbf{w}^{(2)}$. Działanie każdej z warstw można rozpatrywać oddzielnie. I tak np. warstwa druga posiada: $L = K_1$ sygnałów wejściowych, $K = K_2$ neuronów i macierz wag $\mathbf{w} = \mathbf{w}^{(2)}$ o rozmiarach $K_2 \times K_1$. Wejściem warstwy drugiej jest wyjście warstwy pierwszej $\mathbf{x} = \mathbf{y}^{(1)}$, a wyjściem $\mathbf{y} = \mathbf{y}^{(2)}$. Działanie poszczególnych warstw dane jest przez

$$y^{(1)} = f^{(1)}(w^{(1)}x + b^{(1)}), \quad (3)$$

$$y^{(2)} = f^{(2)}(w^{(2)}y^{(1)} + b^{(2)}), \quad (4)$$

$$y^{(3)} = f^{(3)}(w^{(3)}y^{(2)} + b^{(3)}). \quad (5)$$

Działanie całej sieci można więc opisać jako

$$\mathbf{y}^{(3)} = f^{(3)}(\mathbf{w}^{(3)} f^{(2)}(\mathbf{w}^{(2)} f^{(1)}(\mathbf{w}^{(1)} \mathbf{x} + \mathbf{b}^{(1)}) + \mathbf{b}^{(2)}) + \mathbf{b}^{(3)}). \quad (6)$$

[2]

W projekcie Snake AI do aproksymacji funkcji wartości $Q(s, a)$ wykorzystujemy wielowarstwową sieć neuronową (MLP) o strukturze:

- Warstwa wejściowa: wymiar wektora stanu $d = 11$ cech,
- trzy warstwy ukryte:
 - pierwsza z $H_1 = 256$ neuronów,
 - druga z $H_2 = 256$ neuronów,

- trzecia z $H_3 = 128$ neuronów,
- Warstwa wyjściowa: liczba wyjść równa liczbie akcji $|A| = 3$.

2.3 MLP w projekcie Snake AI

W projekcie Snake AI do aproksymacji funkcji wartości $Q(s,a)$ wykorzystujemy wielowarstwową sieć neuronową (MLP) składającą się z warstwy wejściowej, dwóch warstw ukrytych i warstwy wyjściowej.

$$\mathbf{y}^1 = f^1(\mathbf{z}^1) = f^1(\mathbf{w}^1\mathbf{x} + \mathbf{b}^1) \quad (7)$$

$$\mathbf{y}^2 = f^2(\mathbf{z}^2) = f^2(\mathbf{w}^2\mathbf{y}^1 + \mathbf{b}^2) \quad (8)$$

$$\mathbf{y}^3 = f^3(\mathbf{z}^3) = f^3(\mathbf{w}^3\mathbf{y}^2 + \mathbf{b}^3) \quad (9)$$

$$\mathbf{y}^4 = f^4(\mathbf{z}^4) = f^4(\mathbf{w}^4\mathbf{y}^3 + \mathbf{b}^4) \quad (10)$$

Gdzie f^1, f^2, f^3 to funkcje Leaky ReLU, a f^4 to funkcja liniowa.
wzór opisujący działanie całej sieci jako złożenie funkcji:

$$\mathbf{y}^4 = f^4 \left(\mathbf{w}^4 f^3 \left(\mathbf{w}^3 f^2 \left(\mathbf{w}^2 f^1 (\mathbf{w}^1 \mathbf{x} + \mathbf{b}^1) + \mathbf{b}^2 \right) + \mathbf{b}^3 \right) + \mathbf{b}^4 \right) \quad (11)$$

2.4 Funkcje aktywacji

W ramach niniejszego projektu, którego celem jest implementacja agenta Deep Q-Network (DQN) w środowisku gry Snake, zastosowano różne funkcje aktywacji. Ich dobór został przeprowadzony w sposób celowy i dostosowany do charakterystyki poszczególnych warstw sieci neuronowej.

Leaky ReLU – funkcja aktywacji, która wprowadza niewielki współczynnik nachylenia dla wartości ujemnych, co pozwala na uniknięcie problemu zanikania gradientu i „martwych neuronów”. Funkcja ta jest zdefiniowana jako:

$$f(x) = \begin{cases} x & \text{jeśli } x > 0 \\ \alpha x & \text{jeśli } x \leq 0 \end{cases} \quad (12)$$

lub w bardziej zwartej postaci:

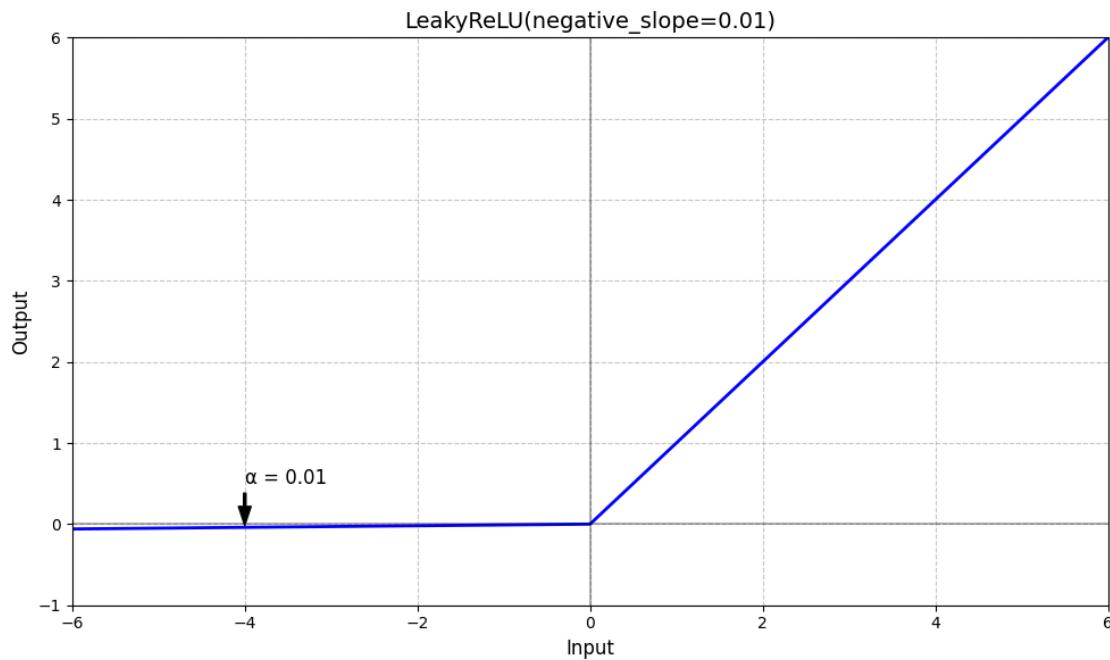
$$f(x) = \max(\alpha x, x), \quad (13)$$

gdzie α to mała wartość (w naszym projekcie 0,01), która kontroluje nachylenie dla wartości ujemnych. W sieci DQN używamy Leaky ReLU we wszystkich warstwach ukrytych.

Funkcja liniowa – funkcja aktywacji używana w warstwie wyjściowej sieci DQN, która nie wprowadza żadnej nieliniowości, co pozwala na nieograniczony zakres wartości wyjściowych. Jest zdefiniowana jako:

$$f(x) = x \quad (14)$$

Funkcja ta jest szczególnie przydatna w warstwie wyjściowej sieci aproksymującej funkcję Q , gdzie wyjścia mogą przyjmować dowolne wartości rzeczywiste.

Rysunek 3: Wykres LeakyRelu

Funkcja liniowa w warstwie wyjściowej sieci DQN została wybrana ze względu na następujące właściwości i zalety:

1. **Nieograniczony zakres wartości wyjściowych** – w kontekście aproksymacji funkcji wartości Q , wyjścia sieci mogą przyjmować dowolne wartości rzeczywiste. Funkcja liniowa nie wprowadza żadnych ograniczeń zakresu wartości wyjściowych, co jest kluczowe dla poprawnego przewidywania wartości funkcji Q .
2. **Zgodność z teorią DQN** – w oryginalnej publikacji opisującej algorytm Deep Q-Network autorstwa Mnih et al. (2015), również zastosowano liniową funkcję aktywacji w warstwie wyjściowej, co potwierdza zasadność wyboru tego rozwiązania.
3. **Rozwiązanie problemu "umierających neuronów"**: Standardowa funkcja ReLU zwraca 0 dla wszystkich wartości ujemnych, co może prowadzić do "umierania neuronów", kiedy neuron zawsze daje wartość 0 na wyjściu. LeakyReLU rozwiązuje ten problem, pozwalając na przepływ małego gradientu dla wartości ujemnych.

2.5 Wprowadzenie do uczenia ze wzmocnieniem i MDP

Uczenie ze wzmocnieniem (ang. *Reinforcement Learning*, RL) to rodzaj uczenia maszynowego, w którym agent uczy się podejmować sekwencje decyzji poprzez interakcję ze środowiskiem. Po każdej akcji podjętej w stanie środowiska agent otrzymuje *nagrodę* – skalarny feedback – i przechodzi do nowego stanu. Celem agenta jest opracowanie *strategii* (*polityki*) wyboru akcji maksymalizującej skumulowaną nagrodę w długim horyzoncie czasowym.

Formalnie środowisko modeluje się jako *proces decyzyjny Markowa* (MDP), zdefiniowany jako krotka

$$\mathcal{M} = (\mathcal{S}, \mathcal{A}, P, R), \quad (15)$$

gdzie:

- \mathcal{S} – zbiór stanów,
- \mathcal{A} – zbiór akcji,
- $P : \mathcal{S} \times \mathcal{A} \times \mathcal{S} \rightarrow [0, 1]$, $P(s' | s, a) = \Pr(s_{t+1} = s' | s_t = s, a_t = a)$ – funkcja przejścia definiująca rozkład prawdopodobieństwa kolejnego stanu,
- $R : \mathcal{S} \times \mathcal{A} \rightarrow \mathbb{R}$, $R(s, a) = \mathbb{E}[r_{t+1} | s_t = s, a_t = a]$ – funkcja nagród.

Jeśli w chwili t agent znajduje się w stanie s_t i wybierze akcję a_t , to z prawdopodobieństwem $P(s_{t+1} = s' | s_t, a_t)$ przejdzie do stanu $s_{t+1} = s'$ i otrzyma nagrodę $r_{t+1} = R(s_t, a_t)$. Proces ten powtarza się iteracyjnie, tworząc ścieżkę stanów, akcji i nagród. Sumaryczna zdyskontowana nagroda od chwili t jest zwykle definiowana jako

$$R_t = \sum_{k=0}^{\infty} \gamma^k r_{t+k+1}, \quad (16)$$

gdzie $\gamma \in [0, 1]$ to współczynnik dyskontowania.

gdzie $0 \leq \gamma < 1$ to współczynnik dyskontowania określający wagę przyszłych nagród.¹ Formalnym celem uczenia ze wzmocnieniem jest znalezienie strategii π^* , która maksymalizuje wartość oczekiwaną powyższej sumy nagród.

Funkcja wartości

Kluczową koncepcją w uczeniu ze wzmocnieniem jest *funkcja wartości*. Dla danej strategii π definiujemy wartość stanu

$$V^\pi(s) = \mathbb{E} \left[\sum_{k=0}^{\infty} \gamma^k r_{t+k+1} \mid s_t = s \right]. \quad (17)$$

Analogicznie *funkcję wartości akcji* określa się jako

$$Q^\pi(s, a) = \mathbb{E} \left[r_{t+1} + \gamma Q^\pi(s_{t+1}, \pi(s_{t+1})) \mid s_t = s, a_t = a \right]. \quad (18)$$

Równanie to (zwane *równaniem Bellmana* dla Q^π) wyraża zależność wartości akcji od natychmiastowej nagrody oraz wartości przyszłego stanu.

¹Niższa wartość γ sprawia, że agent przywiązuje większą wagę do nagród natychmiastowych niż odległych w czasie.

Dla strategii optymalnej π^* , maksymalizującej zdyskontowaną nagrodę, zachodzi *równanie optymalności Bellmana*:

$$Q^*(s, a) = r(s, a) + \gamma \sum_{s'} P(s' | s, a) \max_{a'} Q^*(s', a'). \quad (19)$$

gdzie $Q^*(s, a)$ oznacza optymalną funkcję wartości akcji. Innymi słowy, zakładając znajomość pełnego modelu środowiska (P, R) , Q^* spełnia układ równań, z którego (przynajmniej teoretycznie) da się wyznaczyć optymalne wartości i strategię:

$$\pi^*(s) = \arg \max_a Q^*(s, a). \quad (20)$$

W praktyce jednak model środowiska często nie jest znany lub zbyt złożony, a przestrzeń stanów ogromna, dlatego stosujemy metody iteracyjne i przybliżone, aby oszacować Q^* .

2.6 Klasyczny algorytm Q-learning

Q-learning jest jedną z najpopularniejszych metod uczenia ze wzmocnieniem typu *off-policy* wykorzystujących różnice czasowe. Algorytm ten potrafi uczyć się bezpośrednio na podstawie doświadczeń z interakcji, nie znając apriori funkcji przejścia ani nagród. Zbieżność Q-learningu do optymalnych wartości Q^* została udowodniona w przypadku dyskretnych przestrzeni stanów i akcji przy odpowiednich założeniach (m.in. że każda para stan–akcja jest odwiedzana nieskończenie często, a współczynnik uczenia maleje w czasie).

Algorytm utrzymuje estymację funkcji wartości akcji $Q(s, a)$ w postaci tabelarycznej (tablicy wartości dla każdej pary stan–akcja). Początkowo przypisuje się jej pewne wartości (np. losowe lub zerowe). Następnie agent rozgrywa serię epizodów interakcji ze środowiskiem. W każdym kroku epizodu ze stanu s_t wybierana jest akcja a_t zgodnie z aktualną strategią eksploracyjno–eksploatacyjną. Najczęściej stosuje się strategię ε -greedy, w której z prawdopodobieństwem $1 - \varepsilon$ wybierana jest akcja optymalna według bieżących wartości Q , a z prawdopodobieństwem ε agent eksploruje, wybierając akcję losową. Pozwala to uniknąć „uwięzienia” w polityce zachłannej opartej na niedokładnych wartościach i zapewnia odwiedzanie różnych stanów. Parametr ε (np. początkowo 1) często zmniejsza się w miarę uczenia, aby eksploracja malała z czasem na rzecz eksploatacji zdobytej wiedzy.

Po podjęciu akcji a_t w stanie s_t i otrzymaniu nagrody r_t oraz obserwacji nowego stanu s_{t+1} następuje aktualizacja oceny $Q(s_t, a_t)$. Klasyczny Q-learning wykorzystuje w tym celu błąd przewidywania, tzw. błąd TD (temporal difference), definiowany jako:

$$\delta = r + \gamma \max_{a'} Q(s', a') - Q(s, a). \quad (21)$$

Błąd TD wyraża różnicę między aktualną estymacją wartości $Q(s, a)$ a wartością docelową

$$y = r + \gamma \max_{a'} Q(s', a'), \quad (22)$$

opartą na bieżących ocenach stanu następnego. Następnie wartość $Q(s, a)$ jest przesuwana w kierunku wartości docelowej o krok proporcjonalny do współczynnika uczenia α (zwykle $\alpha \in [0, 1]$):

$$Q(s, a) \leftarrow Q(s, a) + \alpha [r + \gamma \max_{a'} Q(s', a') - Q(s, a)]. \quad (23)$$

Powyższa reguła aktualizacji jest implementacją iteracji Bellmana na podstawie pojedynczych doświadczeń. Intuicyjnie, jeśli zaobserwowana natychmiastowa nagroda r wraz z najlepszą przewidywaną wartością przyszłą $\max_{a'} Q(s', a')$ przewyższa dotychczasową ocenę $Q(s, a)$, to $Q(s, a)$ zostanie zwiększone (i odwrotnie – przeszacowane wartości są zmniejszane). Współczynnik α reguluje szybkość uczenia: małe α sprawia, że wartości zmieniają się wolniej (co uśrednia wiele doświadczeń), natomiast $\alpha = 1$ oznacza całkowite zastąpienie starej wartości nowym jednorazowym oszacowaniem. Dzięki niezależności aktualizacji od konkretnej strategii wyboru akcji (algorytm off-policy), Q-learning w teorii konverguje do Q^* nawet jeśli podczas uczenia agent nie zawsze podąża strategią zachłanną.

Algorytm Q-learning stopniowo poprawia przybliżenia wartości akcji. Z czasem, gdy $Q(s, a)$ zbliża się do wartości optymalnych, strategia zachłanna względem tych wartości staje się strategią optymalną π^* . W praktyce tablicowy Q-learning jest stosowany tylko dla stosunkowo niewielkich i dyskretnych przestrzeni stanów, ponieważ przechowywanie i aktualizacja tablicy $Q(s, a)$ w większych problemach (np. gdy stanem jest obraz Atari) jest niewykonalne. Rozwiązaniem problemu skalowalności jest zastąpienie tablicy Q funkcją przybliżającą – tu z pomocą przychodzi sieć neuronowa*.

2.7 Deep Q-Network (DQN)

Deep Q-Network (DQN) to algorytm, który łączy klasyczny Q-learning z możliwościami głębokich sieci neuronowych do aproksymacji funkcji wartości Q . Fundamentalna koncepcja polega na zastąpieniu tablicy $Q(s, a)$ przez sieć neuronową $Q(s, a; \theta)$ parametryzowaną wektorem θ . Sieć przyjmuje na wejściu reprezentację stanu s i generuje na wyjściu estymowane wartości $Q(s, a)$ dla zbioru dostępnych akcji. Dzięki temu podejściu algorytm uzyskuje zdolność skalowania do rozległych (w tym ciągłych) przestrzeni stanów, realizując generalizację – tj. aproksymując podobne wartości dla stanów wykazujących wspólne cechy, co pozostaje poza zasięgiem tablicowego Q-learningu. W implementacji DQN przyjęto strukturę czterowarstwowej sieci neuronowej typu MLP (Multi-Layer Perceptron).

2.7.1 Metodologia treningu

Proces uczenia sieci $Q(s, a; \theta)$ opiera się na minimalizacji różnicy między predykcjami a wartościami docelowymi obliczanymi na podstawie ewaluacji stanu środowiska (analogicznie do procedury w tablicowym Q-learningu). W każdej iteracji procesu uczenia analizowana jest próbka doświadczenia $(s, a, r, s', done)$, na podstawie której wyznaczana jest wartość docelowa:

$$y = r + \gamma \max_{a'} Q(s', a'; \theta^-) \cdot (1 - done), \quad (24)$$

gdzie θ^- oznacza parametry sieci docelowej, a $done$ stanowi indykator stanu terminalnego (tj. zakończenia epizodu).

W opisywanej implementacji zastosowano modyfikację algorytmu DQN określaną jako Double DQN, która adresuje problem systematycznego przeszacowania wartości Q . W standardowym DQN ta sama sieć wykorzystywana jest zarówno do

selekcji, jak i ewaluacji akcji, co może skutkować zawyżaniem wartości Q . W paradygmacie Double DQN sieć główna dokonuje selekcji akcji, natomiast sieć docelowa przeprowadza jej ewaluację:

$$y = r + \gamma \cdot Q(s', \arg \max_{a'} Q(s', a'; \theta); \theta^-) \cdot (1 - done) \quad (25)$$

Następnie definiowana jest funkcja straty. W implementacji wykorzystano funkcję Hubera (operacyjnie zaimplementowaną jako `SmoothL1Loss` w bibliotece PyTorch), która charakteryzuje się zwiększoną odpornością na wartości odstające w porównaniu do błędu średniokwadratowego:

$$\mathcal{L}_\delta(\theta) = \begin{cases} \frac{1}{2} (y - Q(s, a; \theta))^2, & \text{jeśli } |y - Q(s, a; \theta)| \leq \delta, \\ \delta (|y - Q(s, a; \theta)| - \frac{1}{2} \delta), & \text{jeśli } |y - Q(s, a; \theta)| > \delta. \end{cases} \quad (26)$$

gdzie δ stanowi parametr delimitujący przejście między kwadratową a liniową charakterystyką funkcji straty (przyjęto $\delta = 1$). Funkcja Hubera zapewnia, że dla znacznych odchyłek model nie generuje nieograniczonych wartości gradientu (jak ma to miejsce w funkcji MSE), co zabezpiecza przed niestabilnością uczenia wywołaną zjawiskiem eksplozji gradientów.

W implementacji wykorzystano optymalizator Adam (w przypadku obliczeń na CPU) lub AdamW (w przypadku obliczeń na GPU) ze współczynnikiem uczenia $\alpha = 0.0003$. AdamW wprowadza regularyzację typu Weight Decay, co przyczynia się do zwiększenia stabilności procesu uczenia na architekturach GPU. Dodatkowo zastosowano technikę przycinania gradientów (gradient clipping) do normy jednostkowej, co stanowi kolejny mechanizm stabilizujący proces treningu.

2.7.2 Mechanizm Experience Replay

Kluczowym komponentem architektury DQN jest mechanizm Experience Replay, który gromadzi doświadczenia agenta w buforze pamięci i realizuje losowe próbkowanie podczas procesu uczenia. W prezentowanej implementacji zastosowano bufor doświadczeń o pojemności $5 \cdot 10^4$ przejść. W każdej iteracji uczenia losowany jest mini-batch o liczności 256 (w przypadku obliczeń na GPU) lub 64 (w przypadku obliczeń na CPU) próbek, co redukuje korelację temporalną między danymi treningowymi i stabilizuje proces uczenia.

Dodatkowo zaimplementowano optymalizację polegającą na asynchronicznym, wyprzedzającym pobieraniu batcha w odrębnym wątku obliczeniowym, co zwiększa efektywność czasową treningu. Bufor pamięci został zrealizowany jako struktura deque z ograniczoną długością maksymalną, co zapewnia automatyczną eliminację najstarszych doświadczeń po osiągnięciu założonej pojemności.

2.7.3 Techniki optymalizacji obliczeniowej

W prezentowanej implementacji algorytmu DQN wprowadzono szereg technik optymalizacji obliczeniowej celem akceleracji procesu treningu:

- Hybrydowy paradygmat obliczeń CPU/GPU, gdzie symulacja środowiska realizowana jest na CPU (z możliwością równoległej symulacji wielu instancji środowiska), natomiast operacje uczenia wykonywane są na GPU
- Adaptacyjny dobór precyzji reprezentacji liczb zmiennoprzecinkowych (float16/float32) w zależności od specyfikacji dostępnej architektury GPU
- Dynamiczna parametryzacja rozmiaru batcha w dostosowaniu do dostępnych zasobów obliczeniowych
- Paralelizacja procesu akwizycji doświadczeń z wielu współbieżnych instancji środowiska

Zastosowane techniki optymalizacji umożliwiają znaczącą akcelerację procesu uczenia, w szczególności na systemach wyposażonych w architekturę GPU.

3 Analiza Danych

Każda instancja posiada 11 atrybutów wejściowych (cech):

1. Atrybuty wejściowe (11 atrybutów binarnych):

- *Atrybuty określające niebezpieczeństwo:*
 - Niebezpieczeństwo przed sobą (0/1)
 - Niebezpieczeństwo po prawej (0/1)
 - Niebezpieczeństwo po lewej (0/1)
- *Atrybuty określające kierunek ruchu:*
 - W lewo (0/1)
 - W prawo (0/1)
 - W górę (0/1)
 - W dół (0/1)
- *Atrybuty określające względną pozycję jazdy:*
 - Jazda po lewej (0/1)
 - Jazda po prawej (0/1)
 - Jazda powyżej (0/1)
 - Jazda poniżej (0/1)

2. Atrybuty wyjściowe (docelowe wartości):

- Wartość Q dla akcji „prosto”
- Wartość Q dla akcji „w prawo”
- Wartość Q dla akcji „w lewo”

4 Skrypt programu

4.1 snakegame.py

```
"""
Moduł zawierający implementację gry Snake.
"""

import pygame
import random
import numpy as np
from enum import Enum
from config import (
    UŻYJ_GPU, UŻYJ_FLOAT16, LICZBA_WĄTKÓW_CPU, SZEROKOŚĆ_OKNA,
    WYSOKOŚĆ_OKNA, ROZMIAR_BLOKU, PRĘDKOŚĆ_GRY, ROZMIAR_UKRYTY, KATALOG_MODELI
)

# Definicja kolorów
BIAŁY = (255, 255, 255)
CZARNY = (0, 0, 0)
CZERWONY = (255, 0, 0)
ZIELONY = (0, 255, 0)
NIEBIESKI = (0, 0, 255)
CIEMNY_ZIELONY = (0, 200, 0)

# Definicja kierunków
class Kierunek(Enum):
    PRAWO = 0
    DÓŁ = 1
    LEWO = 2
    GÓRA = 3

class SnakeGame:
    """Pełna implementacja gry Snake z interfejsem graficznym do testowania."""
    def __init__(self, szerokość=SZEROKOŚĆ_OKNA, wysokość=WYSOKOŚĆ_OKNA,
                 rozmiar_bloku=ROZMIAR_BLOKU):
        # Inicjalizacja parametrów gry
        self.szerokość = szerokość
        self.wysokość = wysokość
        self.rozmiar_bloku = rozmiar_bloku
        self.display = pygame.display.set_mode((szerokość, wysokość))
        pygame.display.set_caption('Snake AI - PyTorch')
        self.zegar = pygame.time.Clock()
        self.reset()

    def reset(self):
        # Resetowanie gry do stanu początkowego
        self.Kierunek = Kierunek.PRAWO

        # Wąż zaczyna na środku planszy
        self.głowa = [self.szerokość // (2 * self.rozmiar_bloku) * self.
                      rozmiar_bloku,
                      self.wysokość // (2 * self.rozmiar_bloku) * self.rozmiar_bloku
                      ]

        # Początkowe segmenty węża
        self.snake = [
            self.głowa,
            [self.głowa[0] - self.rozmiar_bloku, self.głowa[1]],
            [self.głowa[0] - 2 * self.rozmiar_bloku, self.głowa[1]]
        ]

        self.wynik = 0
        self.jedzenie = None
        self._umieść_jedzenie()
        self.iteracja_klatki = 0
        self.kroki_bez_jedzenia = 0
        return self._pobierz_stan()

    def _umieść_jedzenie(self):
```

```

# Umieszczenie jedzenia w losowym miejscu na planszy, ale nie na węźu
max_x = (self.szerokość // self.rozmiar_bloku) - 1
max_y = (self.wysokość // self.rozmiar_bloku) - 1

while True:
    x = random.randint(0, max_x) * self.rozmiar_bloku
    y = random.randint(0, max_y) * self.rozmiar_bloku
    self.jedzenie = [x, y]
    if self.jedzenie not in self.snake:
        break

def _pobierz_stan(self):
    # Zwraca obecny stan gry jako tablicę cech
    głowa = self.snake[0]

    # Punkty wokół głowy
    punkt_l = [głowa[0] - self.rozmiar_bloku, głowa[1]]
    punkt_pr = [głowa[0] + self.rozmiar_bloku, głowa[1]]
    punkt_g = [głowa[0], głowa[1] - self.rozmiar_bloku]
    punkt_d = [głowa[0], głowa[1] + self.rozmiar_bloku]

    # Aktualne kierunki
    kier_l = self.Kierunek == Kierunek.LEWO
    kier_pr = self.Kierunek == Kierunek.PRAWO
    kier_g = self.Kierunek == Kierunek.GÓRA
    kier_d = self.Kierunek == Kierunek.DÓŁ

    # Stan jako lista cech
    stan = [
        # Niebezpieczeństwo przed sobą
        (kier_pr and self._czy_kolizja(punkt_pr)) or
        (kier_l and self._czy_kolizja(punkt_l)) or
        (kier_g and self._czy_kolizja(punkt_g)) or
        (kier_d and self._czy_kolizja(punkt_d)),

        # Niebezpieczeństwo po prawej
        (kier_g and self._czy_kolizja(punkt_pr)) or
        (kier_d and self._czy_kolizja(punkt_l)) or
        (kier_l and self._czy_kolizja(punkt_g)) or
        (kier_pr and self._czy_kolizja(punkt_d)),

        # Niebezpieczeństwo po lewej
        (kier_d and self._czy_kolizja(punkt_pr)) or
        (kier_g and self._czy_kolizja(punkt_l)) or
        (kier_pr and self._czy_kolizja(punkt_g)) or
        (kier_l and self._czy_kolizja(punkt_d)),

        # Kierunek ruchu
        kier_l,
        kier_pr,
        kier_g,
        kier_d,

        # Lokalizacja jedzenia względem głowy
        self.jedzenie[0] < głowa[0], # jedzenie po lewej
        self.jedzenie[0] > głowa[0], # jedzenie po prawej
        self.jedzenie[1] < głowa[1], # jedzenie powyżej
        self.jedzenie[1] > głowa[1] # jedzenie poniżej
    ]

    return np.array(stan, dtype=np.float32)

def _czy_kolizja(self, point=None):
    # Sprawdza, czy nastąpiła kolizja
    if point is None:
        point = self.snake[0]

    # Uderzenie w ścianę
    if (point[0] < 0 or point[0] >= self.szerokość or
        point[1] < 0 or point[1] >= self.wysokość):
        return True

```

```

        # Uderzenie w siebie
        if point in self.snake[1:]:
            return True

        return False

def krok(self, akcja):
    # Wykonanie akcji i przejście do następnego stanu
    self.iteracja_klatki += 1
    self.kroki_bez_jedzenia += 1

    # Obsługa zdarzeń pygame
    for event in pygame.event.get():
        if event.type == pygame.QUIT:
            pygame.quit()
            quit()

    # Aktualizacja kierunku na podstawie akcji
    # [prosto, w prawo, w lewo]
    clock_wise = [Kierunek.PRAWO, Kierunek.DÓŁ, Kierunek.LEWO, Kierunek.GÓRA]
    indeks = clock_wise.index(self.Kierunek)

    if akcja == 0: # Prosto
        nowy_kier = clock_wise[indeks]
    elif akcja == 1: # W prawo
        next_idx = (indeks + 1) % 4
        nowy_kier = clock_wise[next_idx]
    else: # W lewo
        next_idx = (indeks - 1) % 4
        nowy_kier = clock_wise[next_idx]

    self.Kierunek = nowy_kier

    # Aktualizacja pozycji głowy
    x = self.snake[0][0]
    y = self.snake[0][1]
    if self.Kierunek == Kierunek.PRAWO:
        x += self.rozmiar_bloku
    elif self.Kierunek == Kierunek.LEWO:
        x -= self.rozmiar_bloku
    elif self.Kierunek == Kierunek.DÓŁ:
        y += self.rozmiar_bloku
    elif self.Kierunek == Kierunek.GÓRA:
        y -= self.rozmiar_bloku

    self.głowa = [x, y]
    self.snake.insert(0, self.głowa)

    # Sprawdzenie, czy gra się zakończyła
    nagroda = 0
    koniec_gry = False

    # Kolizja lub przekroczenie limitu ruchów bez jedzenia
    # Bardziej agresywny limit dla długich węży (zmniejsza trenowanie na "
    # chodzeniu w kółko")
    maks_kroków_bez_jedzenia = 100 * len(self.snake)
    if len(self.snake) > 10:
        maks_kroków_bez_jedzenia = 50 * len(self.snake)

    if self._czy_kolizja() or self.kroki_bez_jedzenia > maks_kroków_bez_jedzenia:
        koniec_gry = True
        nagroda = -10
        return self._pobierz_stan(), nagroda, koniec_gry, self.wynik

    # Zjedzenie jedzenia
    if self.głowa == self.jedzenie:
        self.wynik += 1
        nagroda = 10
        self.kroki_bez_jedzenia = 0
        self._umieść_jedzenie()
    else:

```

```

        self.snake.pop() # usunięcie ostatniego segmentu węża, jeśli nie zjadł
                           jedzenia

        # Dodatkowe nagrody za zbliżanie się do jedzenia (kształtowanie nagrody
        # )
        poprz_odl_do_jedzenia = abs(self.snake[1][0] - self.jedzenie[0]) + abs(
            self.snake[1][1] - self.jedzenie[1])
        obecna_odl_do_jedzenia = abs(self.głowa[0] - self.jedzenie[0]) + abs(
            self.głowa[1] - self.jedzenie[1])

        if obecna_odl_do_jedzenia < poprz_odl_do_jedzenia:
            nagroda = 0.1 # Mała nagroda za zbliżanie się do jedzenia
        elif obecna_odl_do_jedzenia > poprz_odl_do_jedzenia:
            nagroda = -0.1 # Mała kara za oddalanie się od jedzenia

        # Aktualizacja wyświetlania
        self._aktualizuj_ui()
        self.zegar.tick(20) # Kontrola szybkości gry

        # Zwrócenie nowego stanu, nagrody i informacji, czy gra się zakończyła
        return self._pobierz_stan(), nagroda, koniec_gry, self.wynik

def _aktualizuj_ui(self):
    # Aktualizacja interfejsu graficznego
    self.display.fill(CZARNY)

    # Rysowanie węża
    for pt in self.snake:
        pygame.draw.rect(self.display, ZIELONY, pygame.Rect(pt[0], pt[1], self.
            rozmiar_bloku, self.rozmiar_bloku))
        pygame.draw.rect(self.display, CIEMNY_ZIELONY, pygame.Rect(pt[0] + 4,
            pt[1] + 4, self.rozmiar_bloku - 8, self.rozmiar_bloku - 8))

    # Rysowanie jedzenia
    pygame.draw.rect(self.display, CZERWONY, pygame.Rect(self.jedzenie[0], self.
        jedzenie[1], self.rozmiar_bloku, self.rozmiar_bloku))

    # Wyświetlanie wyniku
    font = pygame.font.SysFont('arial', 25)
    tekst = font.render(f"Wynik: {self.wynik}", True, BIAŁY)
    self.display.blit(tekst, [0, 0])
    pygame.display.flip()

class UproszczonySnake:
    """Uproszczona wersja gry Snake bez interfejsu graficznego, zoptymalizowana pod
    kątem szybkości."""
    def __init__(self, szerokość=SZEROKOŚĆ_OKNA, wysokość=WYSOKOŚĆ_OKNA,
        rozmiar_bloku=ROZMIAR_BLOKU):
        # Inicjalizacja parametrów gry bez interfejsu graficznego
        self.szerokość = szerokość
        self.wysokość = wysokość
        self.rozmiar_bloku = rozmiar_bloku
        # Prekompilacja statycznych
        self.max_x = (szerokość // rozmiar_bloku) - 1
        self.max_y = (wysokość // rozmiar_bloku) - 1
        self.reset()

    def reset(self):
        # Resetowanie gry do stanu początkowego
        self.Kierunek = Kierunek.PRAWO

        # Wąż zaczyna na środku planszy
        self.głowa = [self.szerokość // (2 * self.rozmiar_bloku) * self.
            rozmiar_bloku,
            self.wysokość // (2 * self.rozmiar_bloku) * self.rozmiar_bloku
        ]

        # Początkowe segmenty węża
        self.snake = [
            self.głowa.copy(), # Używamy kopii, aby uniknąć referencji
            [self.głowa[0] - self.rozmiar_bloku, self.głowa[1]],

```



```

        [self.głowa[0] - 2 * self.rozmiar_bloku, self.głowa[1]]
    ]

    self.wynik = 0
    self.jedzenie = None
    self._umieść_jedzenie()
    self.iteracja_klatki = 0
    self.kroki_bez_jedzenia = 0
    return self._pobierz_stan()

def _umieść_jedzenie(self):
    # Umieszczenie jedzenia w losowym miejscu na planszy, ale nie na węźu
    while True:
        x = random.randint(0, self.max_x) * self.rozmiar_bloku
        y = random.randint(0, self.max_y) * self.rozmiar_bloku
        self.jedzenie = [x, y]
        if self.jedzenie not in self.snake:
            break

def _pobierz_stan(self):
    # Zwraca obecny stan gry jako tablicę cech (identyczna funkcja jak w SnakeGame)
    głowa = self.snake[0]

    # Punkty wokół głowy
    punkt_l = [głowa[0] - self.rozmiar_bloku, głowa[1]]
    punkt_pr = [głowa[0] + self.rozmiar_bloku, głowa[1]]
    punkt_g = [głowa[0], głowa[1] - self.rozmiar_bloku]
    punkt_d = [głowa[0], głowa[1] + self.rozmiar_bloku]

    # Aktualne kierunki
    kier_l = self.Kierunek == Kierunek.LEWO
    kier_pr = self.Kierunek == Kierunek.PRAWO
    kier_g = self.Kierunek == Kierunek.GÓRA
    kier_d = self.Kierunek == Kierunek.DÓŁ

    # Stan jako lista cech
    stan = [
        # Niebezpieczeństwo przed sobą
        (kier_pr and self._czy_kolizja(punkt_pr)) or
        (kier_l and self._czy_kolizja(punkt_l)) or
        (kier_g and self._czy_kolizja(punkt_g)) or
        (kier_d and self._czy_kolizja(punkt_d)),

        # Niebezpieczeństwo po prawej
        (kier_g and self._czy_kolizja(punkt_pr)) or
        (kier_d and self._czy_kolizja(punkt_l)) or
        (kier_l and self._czy_kolizja(punkt_g)) or
        (kier_pr and self._czy_kolizja(punkt_d)),

        # Niebezpieczeństwo po lewej
        (kier_d and self._czy_kolizja(punkt_pr)) or
        (kier_g and self._czy_kolizja(punkt_l)) or
        (kier_pr and self._czy_kolizja(punkt_g)) or
        (kier_l and self._czy_kolizja(punkt_d)),

        # Kierunek ruchu
        kier_l,
        kier_pr,
        kier_g,
        kier_d,

        # Lokalizacja jedzenia względem głowy
        self.jedzenie[0] < głowa[0], # jedzenie po lewej
        self.jedzenie[0] > głowa[0], # jedzenie po prawej
        self.jedzenie[1] < głowa[1], # jedzenie powyżej
        self.jedzenie[1] > głowa[1] # jedzenie poniżej
    ]

    return np.array(stan, dtype=np.float32)

def _czy_kolizja(self, point=None):

```

```

# Sprawdza, czy nastąpiła kolizja (optymalizacja pod kątem szybkości)
if point is None:
    point = self.snake[0]

# Uderzenie w ścianę
if (point[0] < 0 or point[0] >= self.szerokość or
    point[1] < 0 or point[1] >= self.wysokość):
    return True

# Uderzenie w siebie
if point in self.snake[1:]:
    return True

return False

def krok(self, akcja):
    # Wykonanie akcji i przejście do następnego stanu (bez renderowania)
    self.iteracja_klatki += 1
    self.kroki_bez_jedzenia += 1

    # Aktualizacja kierunku na podstawie akcji - używamy prekompilowanych stałych
    # [prosto, w prawo, w lewo]
    clock_wise = [Kierunek.PRAWO, Kierunek.DÓŁ, Kierunek.LEWO, Kierunek.GÓRA]
    indeks = clock_wise.index(self.Kierunek)

    if akcja == 0: # Prosto
        nowy_kier = clock_wise[indeks]
    elif akcja == 1: # W prawo
        next_idx = (indeks + 1) % 4
        nowy_kier = clock_wise[next_idx]
    else: # W lewo
        next_idx = (indeks - 1) % 4
        nowy_kier = clock_wise[next_idx]

    self.Kierunek = nowy_kier

    # Aktualizacja pozycji głowy
    x = self.snake[0][0]
    y = self.snake[0][1]
    if self.Kierunek == Kierunek.PRAWO:
        x += self.rozmiar_bloku
    elif self.Kierunek == Kierunek.LEWO:
        x -= self.rozmiar_bloku
    elif self.Kierunek == Kierunek.DÓŁ:
        y += self.rozmiar_bloku
    elif self.Kierunek == Kierunek.GÓRA:
        y -= self.rozmiar_bloku

    self.głowa = [x, y]
    self.snake.insert(0, self.głowa.copy()) # Używamy kopii, aby uniknąć referencji

    # Sprawdzenie, czy gra się zakończyła
    nagroda = 0
    koniec_gry = False

    # Kolizja lub przekroczenie limitu ruchów bez jedzenia
    maks_kroków_bez_jedzenia = 100 * len(self.snake)
    if len(self.snake) > 10:
        maks_kroków_bez_jedzenia = 50 * len(self.snake)

    if self._czy_kolizja() or self.kroki_bez_jedzenia > maks_kroków_bez_jedzenia:
        koniec_gry = True
        nagroda = -10
        return self._pobierz_stan(), nagroda, koniec_gry, self.wynik

    # Zjedzenie jedzenia
    if self.głowa == self.jedzenie:
        self.wynik += 1
        nagroda = 10

```

```

        self.kroki_bez_jedzenia = 0
        self._umieść_jedzenie()
    else:
        self.snake.pop() # usunięcie ostatniego segmentu węża, jeśli nie zjadł
                           jedzenia

        # Dodatkowe nagrody za zbliżanie się do jedzenia
        poprz_odl_do_jedzenia = abs(self.snake[1][0] - self.jedzenie[0]) + abs(
            self.snake[1][1] - self.jedzenie[1])
        obecna_odl_do_jedzenia = abs(self.głowa[0] - self.jedzenie[0]) + abs(
            self.głowa[1] - self.jedzenie[1])

        if obecna_odl_do_jedzenia < poprz_odl_do_jedzenia:
            nagroda = 0.1 # Mała nagroda za zbliżanie się do jedzenia
        elif obecna_odl_do_jedzenia > poprz_odl_do_jedzenia:
            nagroda = -0.1 # Mała kara za oddalanie się od jedzenia

        # Zwrócenie nowego stanu, nagrody i informacji, czy gra się zakończyła
        return self._pobierz_stan(), nagroda, koniec_gry, self.wynik

```

4.2 model.py

```

"""
Moduł zawierający implementację modelu sieciowego dla agenta DQN.
"""

import torch
import torch.nn as nn
import torch.nn.functional as F
from config import UŻYJ_GPU, UŻYJ_FLOAT16

class QNetwork(nn.Module):
    """
    Implementacja sieci neuronowej dla Deep Q-Network.

    Atrybuty:
        rozmiar_wejścia (int): Rozmiar wektora wejściowego.
        rozmiar_ukryty (int): Liczba neuronów w warstwie ukrytej.
        rozmiar_wyjścia (int): Liczba możliwych akcji.
    """
    def __init__(self, rozmiar_wejścia, rozmiar_ukryty, rozmiar_wyjścia):
        super(QNetwork, self).__init__()
        # Głębsza sieć z większą liczbą warstw
        self.fc1 = nn.Linear(rozmiar_wejścia, rozmiar_ukryty)
        self.dropout1 = nn.Dropout(0.2) # Dropout dla regularyzacji (zapobiega
                                         przeuczeniu)
        self.fc2 = nn.Linear(rozmiar_ukryty, rozmiar_ukryty)
        self.dropout2 = nn.Dropout(0.2)
        self.fc3 = nn.Linear(rozmiar_ukryty, rozmiar_ukryty // 2)
        self.fc4 = nn.Linear(rozmiar_ukryty // 2, rozmiar_wyjścia)

        # Inicjalizacja wag dla lepszej zbieżności
        torch.nn.init.kaiming_uniform_(self.fc1.weight)
        torch.nn.init.kaiming_uniform_(self.fc2.weight)
        torch.nn.init.kaiming_uniform_(self.fc3.weight)
        torch.nn.init.xavier_uniform_(self.fc4.weight)

    def forward(self, x):
        """
        Przepuszczenie danych przez sieć neuronową.

        Args:
            x (Tensor): Tensor wejściowy reprezentujący stan gry.

        Returns:
            Tensor: Tensor wyjściowy reprezentujący wartości Q dla każdej akcji.
        """
        # Dodanie wymiaru wsadu dla pojedynczego przykładu jeśli potrzeba

```

```

    if x.dim() == 1:
        x = x.unsqueeze(0)

    # Przepływ do przodu przez sieć z aktywacjami Leaky ReLU
    x = F.leaky_relu(self.fc1(x))
    x = self.dropout1(x)
    x = F.leaky_relu(self.fc2(x))
    x = self.dropout2(x)
    x = F.leaky_relu(self.fc3(x))
    return self.fc4(x)

```

4.3 agent.py

```

"""
Moduł zawierający implementację agenta DQN oraz bufora doświadczeń.
"""

import os
import random
import numpy as np
import torch
import torch.nn as nn
import torch.optim as optim
from collections import deque
import threading
from model import QNetwork
from config import (
    UŻYJ_GPU, UŻYJ_FLOAT16, ROZMIAR_BUFORA_DOŚWIADCZEŃ,
    ROZMIAR_UKRYTY, WSPÓŁCZYNNIK_UCZENIA, GAMMA, EPSILON_START,
    EPSILON_MIN, SPADEK_EPSILON, ROZMIAR_PARTII
)

# minimalne wymagania dla GPU
class BuforDoświadczeń:
    """
    Bufor doświadczeń z optymalizacjami dla szybkiego przetwarzania.

    Atrybuty:
    pojemność (int): Maksymalna liczba przechowywanych doświadczeń.
    bufor (deque): Kolejka przechowująca doświadczenia.
    device (torch.device): Urządzenie do obliczeń (CPU/GPU).
    typ_danych (torch.dtype): Typ danych dla tensorów.
    """
    def __init__(self, pojemność=ROZMIAR_BUFORA_DOŚWIADCZEŃ):
        self.bufor = deque(maxlen=pojemność)
        self.device = torch.device("cuda" if UŻYJ_GPU else "cpu")
        self.typ_danych = torch.float16 if UŻYJ_FLOAT16 and UŻYJ_GPU else torch.float32
        self.wstępnie_pobran_y_batch = None
        self.blokada_pobierania = threading.Lock()
        self.czy_pobieranie_wstępne = False

    def dodaj(self, state, action, reward, next_state, done):
        """Dodaje nowe doświadczenie do bufora."""
        self.bufor.append((state, action, reward, next_state, done))

    def sample(self, rozmiar_partii):
        """Pobiera losową próbkę z bufora i konwertuje na tensory."""
        if len(self.bufor) < rozmiar_partii:
            return None

        # Wybór losowej próbki
        partia = random.sample(self.bufor, rozmiar_partii)

        # Rozpakowanie danych
        stany, akcje, nagrody, następne_stany, zakończone = zip(*partia)

        # Konwersja na tensory (na CPU dla uniknięcia wąskich gardeł transferu)

```

```

        tensor_stanów = torch.tensor(np.array(stany), dtype=self.typ_danych).to(
            self.device)
        tensor_akcji = torch.tensor(akcje, dtype=torch.long).to(self.device)
        tensor_nagród = torch.tensor(nagrody, dtype=self.typ_danych).to(self.device)
    )
    tensor_następnych_stanów = torch.tensor(np.array(następne_stany), dtype=
        self.typ_danych).to(self.device)
    tensor_zakończonych = torch.tensor(zakończone, dtype=torch.bool).to(self.
        device)

    return tensor_stanów, tensor_akcji, tensor_nagród, tensor_następnych_stanów
        , tensor_zakończonych

def pobierz_wstępnie_batch(self, rozmiar_partii):
    """Wstępnie pobiera partia w osobnym wątku dla szybszego dostępu."""
    if not self.czy_pobieranie_wstępne and len(self.bufor) >= rozmiar_partii:
        self.czy_pobieranie_wstępne = True
        threading.Thread(target=self._wątek_wstępnego_pobierania, args=(
            rozmiar_partii,)).start()

def _wątek_wstępnego_pobierania(self, rozmiar_partii):
    """Wątek pobierający partia."""
    partia = self.sample(rozmiar_partii)
    with self.blokada_pobierania:
        self.wstępnie_pobraný_batch = partia
        self.czy_pobieranie_wstępne = False

def pobierz_wstępnie_pobraný_batch(self):
    """Pobiera wcześniej pobraný partia lub tworzy nowy jeśli nie ma."""
    with self.blokada_pobierania:
        partia = self.wstępnie_pobraný_batch
        self.wstępnie_pobraný_batch = None
    return partia

def __len__(self):
    return len(self.bufor)

class DQNAgent:
    """
    Agent używający algorytmu Deep Q-Network z optymalizacjami.

    Atrybuty:
        rozmiar_stanu (int): Wymiar wektora stanu.
        rozmiar_akcji (int): Liczba możliwych akcji.
        pamięć (BuforDoświadczeń): Bufor przechowujący doświadczenia.
        model (QNetwork): Główna sieć neuronowa.
        model_docelowy (QNetwork): Sieć docelowa do stabilizacji uczenia.
    """
    def __init__(self, rozmiar_stanu, rozmiar_akcji, rozmiar_ukryty=256, współ
        czynnik_uczenia=0.0003):
        self.rozmiar_stanu = rozmiar_stanu
        self.rozmiar_akcji = rozmiar_akcji

        # Parametry uczenia
        self.gamma = GAMMA # Współczynnik dyskontowania przyszłych nagród
        self.epsilon = EPSILON_START # Współczynnik eksploracji
        self.epsilon_min = EPSILON_MIN
        self.spadek_epsilon = SPADEK_EPSILON
        self.rozmiar_partii = ROZMIAR_PARTII if UŻYJ_GPU else 64 # Większy partia
            na GPU, mniejszy na CPU
        self.częstotliwość_aktualizacji = 2 # Co ile kroków aktualizować model
        self.wykonane_kroki = 0
        self.częstotliwość_aktualizacji_docelowej = 1000 # Co ile kroków
            aktualizować model docelowy

        # Urządzenie (CPU/GPU)
        self.device = torch.device("cuda" if UŻYJ_GPU else "cpu")
        self.typ_danych = torch.float16 if UŻYJ_FLOAT16 and UŻYJ_GPU else torch.
            float32

        # Bufor doświadczeń

```

```

self.pamięć = BuforDoświadczeń()

# Model sieci neuronowej (policy network)
self.model = QNetwork(rozmiar_stanu, rozmiar_ukryty, rozmiar_akcji).to(self
.device)
if UŻYJ_FLOAT16 and UŻYJ_GPU:
    self.model = self.model.half() # Konwersja do float16 dla GPU

# Model sieci docelowej (target network)
self.model_docelowy = QNetwork(rozmiar_stanu, rozmiar_ukryty, rozmiar_akcji
).to(self.device)
if UŻYJ_FLOAT16 and UŻYJ_GPU:
    self.model_docelowy = self.model_docelowy.half()

self.aktualizuj_model_docelowy()

# Optymalizator - dla CPU używamy Adam, dla GPU AdamW (lepszy dla GPU)
if UŻYJ_GPU:
    self.optimizer = optim.AdamW(self.model.parameters(), lr=współ
czynnik_uczenia, weight_decay=1e-5)
else:
    self.optimizer = optim.Adam(self.model.parameters(), lr=współ
czynnik_uczenia)

# Funkcja straty - Huber jest bardziej stabilna
self.criterion = nn.SmoothL1Loss()

print(f"Używam urządzenia: {self.device}")
if self.device.type == 'cuda':
    print(f"Model GPU: {torch.cuda.get_device_name(0)}")
    if UŻYJ_FLOAT16:
        print("Używam precyzji float16 dla szybszego treningu")

# Utworzenie katalogu na modele
if not os.path.exists('models'):
    os.makedirs('models')
    print("Utworzono katalog 'models' do przechowywania modeli.")

def aktualizuj_model_docelowy(self):
    """Aktualizacja wag modelu docelowego."""
    self.model_docelowy.load_state_dict(self.model.state_dict())

def zapamiętaj(self, state, action, reward, next_state, done):
    """Zapisuje doświadczenie w buforze pamięci."""
    self.pamięć.dodaj(state, action, reward, next_state, done)
    # Wstępne pobranie danych do przyszłego uczenia
    self.pamięć.pobierz_wstępnie_batch(self.rozmiar_partii)

def pobierz_akcję(self, state):
    """
    Wybiera akcję zgodnie z polityką epsilon-greedy.

    Args:
        state (numpy.ndarray): Stan gry.

    Returns:
        int: Indeks wybranej akcji.
    """
    # Eksploracja - wybór losowej akcji
    if np.random.rand() <= self.epsilon:
        return random.randrange(self.rozmiar_akcji)

    # Eksploatacja - wybór akcji o najwyższej wartości Q
    with torch.no_grad():
        tensor_stanu = torch.tensor(state, dtype=self.typ_danych).unsqueeze(0).
            to(self.device)
        wartości_q = self.model(tensor_stanu)
        return torch.argmax(wartości_q).item()

def ucz_się(self):
    """
    Uczenie na podstawie próbki doświadczeń z pamięci.

```

```

Returns:
    float or None: Wartość straty jeśli uczenie miało miejsce, None w
    przeciwnym razie.
"""
self.wykonane_kroki += 1

# Aktualizacja tylko co kilka kroków dla szybszego treningu
if self.wykonane_kroki % self.częstotliwość_aktualizacji != 0:
    return None

# Sprawdzamy czy mamy wstępnie pobrany partia
partia = self.pamięć.pobierz_wstępnie_pobrano_batch()
if partia is None:
    # Jeśli nie, pobieramy nowy
    partia = self.pamięć.sample(self.rozmiar_partii)
    if partia is None:
        return None # Za mało doświadczeń

tensor_stanów, tensor_akcji, tensor_nagród, tensor_następnych_stanów,
tensor_zakończonych = partia

# Obliczanie przewidywanych wartości Q dla obecnych stanów
obecne_wartości_q = self.model(tensor_stanów).gather(1, tensor_akcji).
    unsqueeze(1)).squeeze(1)

# Obliczanie wartości docelowych z podwójnym DQN dla lepszej stabilności
with torch.no_grad():
    # Podwójny DQN: wybieramy akcje za pomocą sieci głównej
    następne_akcje = self.model(tensor_następnych_stanów).max(1)[1].
        unsqueeze(1)
    # Ale wartości Q bierzemy z sieci docelowej
    następne_wartości_q = self.model_docelowy(tensor_następnych_stanów).
        gather(1, następne_akcje).squeeze(1)
    # Obliczamy docelowe wartości Q
    docelowe_wartości_q = tensor_nagród + self.gamma * następne_wartości_q
        * (~tensor_zakończonych)

# Obliczanie straty i aktualizacja modelu
strata = self.criterion(obecne_wartości_q, docelowe_wartości_q)

# Optymalizacja
self.optimizer.zero_grad()
strata.backward()
# Przycinanie gradientów dla stabilności (szczególnie ważne dla GPU)
torch.nn.utils.clip_grad_norm_(self.model.parameters(), 1.0)
self.optimizer.step()

# Aktualizacja modelu docelowego co określoną liczbę kroków
if self.wykonane_kroki % self.częstotliwość_aktualizacji_docelowej == 0:
    self.aktualizuj_model_docelowy()

# Zmniejszanie wartości epsilon w czasie
if self.epsilon > self.epsilon_min:
    self.epsilon *= self.spadek_epsilon

# Wstępne pobranie danych do kolejnego uczenia
self.pamięć.pobierz_wstępnie_batch(self.rozmiar_partii)

return strata.item()

def save(self, file_name='models/dqn_model.pth'):
    """
    Zapisuje model do pliku.

    Args:
        file_name (str): Ścieżka do pliku, w którym zostanie zapisany model.
    """
    stan_modelu = {
        'model_state_dict': self.model.state_dict(),
        'stan_optymalizatora': self.optimizer.state_dict(),
        'epsilon': self.epsilon,

```

```

        'gamma': self.gamma,
        'rozmiar_stanu': self.rozmiar_stanu,
        'rozmiar_akcji': self.rozmiar_akcji,
        'wykonane_kroki': self.wykonane_kroki,
        'device_type': self.device.type,
        'UŻYJ_FLOAT16': UŻYJ_FLOAT16
    }
    torch.save(stan_modelu, file_name)
    print(f"Model został zapisany do {file_name}")

def wczytaj(self, file_name='models/dqn_model.pth'):
    """
    Wczytuje model z pliku.

    Args:
        file_name (str): Ścieżka do pliku z zapisanym modelem.

    Returns:
        bool: True jeśli wczytanie się powiodło, False w przeciwnym razie.
    """
    try:
        punkt_kontrolny = torch.load(file_name, map_location=self.device)

        # Sprawdzenie zgodności modelu
        if punkt_kontrolny['rozmiar_stanu'] != self.rozmiar_stanu or
           punkt_kontrolny['rozmiar_akcji'] != self.rozmiar_akcji:
            print(f"UWAGA: Niezgodność wymiarów modelu! Oczekiwano: {self.
                  rozmiar_stanu}x{self.rozmiar_akcji}, "
                  f"Wczytano: {punkt_kontrolny['rozmiar_stanu']}x{
                  punkt_kontrolny['rozmiar_akcji']}")
            if input("Czy chcesz kontynuować wczytywanie? (t/n): ").lower() !=
                't':
                return False

        # Wczytywanie stanu modelu
        self.model.load_state_dict(punkt_kontrolny['model_state_dict'])
        self.optimizer.load_state_dict(punkt_kontrolny['stan_optymalizatora'])
        self.epsilon = punkt_kontrolny['epsilon']
        self.gamma = punkt_kontrolny['gamma']
        self.rozmiar_stanu = punkt_kontrolny['rozmiar_stanu']
        self.rozmiar_akcji = punkt_kontrolny['rozmiar_akcji']

        if 'wykonane_kroki' in punkt_kontrolny:
            self.wykonane_kroki = punkt_kontrolny['wykonane_kroki']

        # Obsługa różnych typów urządzeń
        wczytane_urządzenie = punkt_kontrolny.get('device_type', 'cpu')
        if wczytane_urządzenie != self.device.type:
            print(f"UWAGA: Model został wytrenowany na {wczytane_urządzenie}, a
                  obecnie używasz {self.device.type}.")

        # Obsługa różnych precyzji
        wczytane_float16 = punkt_kontrolny.get('UŻYJ_FLOAT16', False)
        if wczytane_float16 != UŻYJ_FLOAT16 and self.device.type == 'cuda':
            print(f"UWAGA: Model używał float16={wczytane_float16}, a obecnie
                  float16={UŻYJ_FLOAT16}.")
            if UŻYJ_FLOAT16 and not wczytane_float16:
                print("Konwertuję model do half precision (float16)...")
                self.model = self.model.half()
            elif not UŻYJ_FLOAT16 and wczytane_float16:
                print("Konwertuję model do full precision (float32)...")
                self.model = self.model.float()

        # Aktualizacja modelu docelowego
        self.aktualizuj_model_docelowy()

        print(f"Model został wczytany z {file_name}")
        return True
    except FileNotFoundError:
        print(f"Nie znaleziono pliku {file_name}")
        return False
    except Exception as e:

```



```

        print(f"Wystąpił błąd podczas wczytywania modelu: {e}")
        return False
def continue_training(self, train_function, game_params, n_episodes=100,
    save_interval=10,
        force_device=None, update_learning_params=False, **
            train_kwargs):
    """
    Kontynuuje trening istniejącego modelu z możliwością zmiany urządzenia
    obliczeniowego.

    Args:
    train_function: Funkcja trenująca, która będzie używana (train_hybrid lub
        train_cpu_only)
    game_params: Parametry dla gry
    n_episodes: Liczba epizodów do kontynuacji treningu
    save_interval: Co ile epizodów zapisywać model
    force_device: Jeśli podano, wymusza użycie określonego urządzenia ('cpu'
        lub 'cuda')
    update_learning_params: Czy aktualizować parametry uczenia (gamma, epsilon,
        itp.)
    **train_kwargs: Dodatkowe parametry dla funkcji trenującej

    Returns:
    tuple: Para (wyniki, historia epsilon) z kontynuowanego treningu
    """
    # Zapamiętaj oryginalne urządzenie
    original_device = self.device

    # Obsługa wymuszonego urządzenia
    if force_device:
        if force_device == 'cuda' and not torch.cuda.is_available():
            print("UWAGA: GPU nie jest dostępne. Używam CPU.")
            force_device = 'cpu'

        if force_device in ['cpu', 'cuda']:
            new_device = torch.device(force_device)
            if new_device != self.device:
                print(f"Przenoszenie modelu z {self.device} na {new_device}...")

            # Przenieś modele na nowe urządzenie
            self.device = new_device
            self.model = self.model.to(new_device)
            self.model_docelowy = self.model_docelowy.to(new_device)

    # Obsługa precyzji dla GPU
    if new_device.type == 'cuda' and UŻYJ_FLOAT16:
        print("Konwertuję model do half precision (float16)...")
        self.model = self.model.half()
        self.model_docelowy = self.model_docelowy.half()
        self.typ_danych = torch.float16
    elif new_device.type == 'cpu' and self.typ_danych == torch.
        float16:
        print("Konwertuję model do full precision (float32)...")
        self.model = self.model.float()
        self.model_docelowy = self.model_docelowy.float()
        self.typ_danych = torch.float32

    # Zaktualizuj optymalizator
    if new_device.type == 'cuda':
        współczynnik_uczenia = self.optimizer.param_groups[0]['lr']
        self.optimizer = optim.AdamW(self.model.parameters(), współ
            czynnik_uczenia=współczynnik_uczenia, weight_decay=1e
            -5)
    else:
        współczynnik_uczenia = self.optimizer.param_groups[0]['lr']
        self.optimizer = optim.Adam(self.model.parameters(), współ
            czynnik_uczenia=współczynnik_uczenia)

    # Aktualizacja parametrów uczenia, jeśli wymagane
    if update_learning_params:
        print("Aktualizuję parametry uczenia...")

```

```

# Tutaj można dodać dialog z użytkownikiem o parametrach lub wczytać je
# z konfiguracji
self.gamma = float(input(f"Podaj współczynnik dyskontowania (obecny: {
    self.gamma}): ") or self.gamma)
self.epsilon = float(input(f"Podaj początkowy współczynnik eksploracji
    (obecny: {self.epsilon}): ") or self.epsilon)
self.epsilon_min = float(input(f"Podaj minimalny współczynnik
    eksploracji (obecny: {self.epsilon_min}): ") or self.epsilon_min)
self.spadek_epsilon = float(input(f"Podaj współczynnik zmniejszania
    eksploracji (obecny: {self.spadek_epsilon}): ") or self.
    spadek_epsilon)
self.rozmiar_partii = int(input(f"Podaj rozmiar batcha (obecny: {self.
    rozmiar_partii}): ") or self.rozmiar_partii)

# Dostosuj rozmiar batcha do urządzenia
if self.device.type == 'cuda':
    self.rozmiar_partii = max(self.rozmiar_partii, 128) # Minimum 128 dla
    GPU
else:
    self.rozmiar_partii = min(self.rozmiar_partii, 64) # Maximum 64 dla
    CPU

print(f"Kontynuuję trening na urządzeniu: {self.device}")
print(f"Gamma: {self.gamma}, Epsilon: {self.epsilon}, partia size: {self.
    rozmiar_partii}")
print(f"Trening przez {n_episodes} epizodów...")

# Uruchom funkcję trenującą
try:
    scores, eps_history = train_function(self, game_params,
                                         n_episodes=n_episodes,
                                         save_interval=save_interval,
                                         **train_kwargs)

    print(f"Kontynuacja treningu zakończona. Model zapisany.")
    return scores, eps_history

except Exception as e:
    print(f"Błąd podczas kontynuacji treningu: {e}")
    # W razie błędu przywróć oryginalne urządzenie
    if self.device != original_device:
        print(f"Przywracam model na oryginalne urządzenie: {original_device
            }")
        self.device = original_device
        self.model = self.model.to(original_device)
        self.model_docelowy = self.model_docelowy.to(original_device)
    raise e

```

4.4 training.py

```

"""
Moduł zawierający funkcje do trenowania agenta.
"""

import numpy as np
import torch
from tqdm import tqdm
import matplotlib.pyplot as plt
from snake_game import UproszczonySnake
from config import UŻYJ_GPU
import pygame
from agent import DQNAgent

def uruchom_epizod(agent, parametry_gry, maks_kroków=10000):
    """
    Przeprowadza pojedynczy epizod i zwraca zebrane doświadczenia.

    Args:

```

```

        agent (DQNAgent): Agent podejmujący decyzje.
        parametry_gry (dict): Parametry do inicjalizacji gry.
        maks_kroków (int): Maksymalna liczba kroków w epizodzie.

Returns:
    tuple: Trójka (doświadczenia, całkowita nagroda, wynik).
    """
    # Inicjalizacja gry bez interfejsu graficznego
    game = UproszczonySnake(**parametry_gry)
    stan = game.reset()
    zakończone = False
    liczba_kroków = 0
    łączna_nagroda = 0
    doświadczenia = []

    while not zakończone and liczba_kroków < maks_kroków:
        # Wybór akcji przez agenta
        akcja = agent.pobierz_akcję(stan)

        # Wykonanie akcji w środowisku
        następny_stan, nagroda, zakończone, wynik = game.krok(akcja)

        # Zapisanie doświadczenia do późniejszego użycia
        doświadczenia.append((stan, akcja, nagroda, następny_stan, zakończone))

        # Przejście do nowego stanu
        stan = następny_stan
        łączna_nagroda += nagroda
        liczba_kroków += 1

    return doświadczenia, łączna_nagroda, wynik

def trenuj_hybrydowo(agent, parametry_gry, liczba_epizodów=1000,
aktualizacja_docelowa=10, interwał_zapisu=100, liczba_równoległych=4):
    """
    Trenuje agenta z wykorzystaniem zarówno CPU jak i GPU dla maksymalnej wydajności.

    Args:
        agent (DQNAgent): Agent do trenowania.
        parametry_gry (dict): Parametry do inicjalizacji gry.
        liczba_epizodów (int): Liczba epizodów treningu.
        aktualizacja_docelowa (int): Co ile epizodów aktualizować model docelowy.
        interwał_zapisu (int): Co ile epizodów zapisywać model.
        liczba_równoległych (int): Liczba równoległych gier.

    Returns:
        tuple: Para (wyniki, historia epsilon).
        """
    wyniki = []
    historia_ep = []
    najlepszy_wynik = 0
    średnia_strata = 0

    # Określamy tryb treningu na podstawie dostępności GPU
    if UŻYJ_GPU:
        print(f"Trening hybrydowy: zbieranie doświadczeń na CPU, trening na GPU.")
    else:
        print(f"Trening na CPU z {liczba_równoległych} równoległymi grami.")

    # Liczba grup epizodów do przeprowadzenia
    liczba_fragmentów = (liczba_epizodów + liczba_równoległych - 1) // liczba_równoległych

    with tqdm(total=liczba_epizodów, desc="Trening") as pbar:
        for fragment in range(liczba_fragmentów):
            # Rzeczywista liczba epizodów w tej grupie
            rzeczywista_n = min(liczba_równoległych, liczba_epizodów - fragment *
liczba_równoległych)

            # Uruchomienie wielu epizodów równolegle (symulacja wielowątkowości)

```

```

wszystkie_doświadczenia = []
wyniki_fragmentu = []

# Wykonujemy liczba_równoległych gier "równolegle"
for _ in range(rzeczywista_n):
    doświadczenia, _, wynik = uruchom_epizod(agent, parametry_gry)
    wszystkie_doświadczenia.extend(doświadczenia)
    wyniki_fragmentu.append(wynik)

# Aktualizacja statystyk
wyniki.extend(wyniki_fragmentu)
historia_ep.append(agent.epsilon)

# Dodanie wszystkich doświadczeń do pamięci agenta
for exp in wszystkie_doświadczenia:
    agent.zapamiętaj(*exp)

# Uczenie agenta na zebranych doświadczeniach
# W trybie GPU trenujemy intensywniej
iteracje_treningu = min(len(wszystkie_doświadczenia), 2000 if UŻYJ_GPU
                        else 1000)

łączna_strata = 0
liczba_strat = 0
for _ in range(iteracje_treningu):
    przegrana = agent.ucz_się()
    if przegrana is not None:
        łączna_strata += przegrana
        liczba_strat += 1

if liczba_strat > 0:
    średnia_strata = łączna_strata / liczba_strat

# Aktualizacja paska postępu
pbar.update(rzeczywista_n)

# Wyświetlanie postępów co interwał zapisu fragmentów
obecnny_epizod = (fragment + 1) * liczba_równoległych
if fragment % (interwał_zapisu // max(1, liczba_równoległych)) == 0 or
    fragment == liczba_fragmentów - 1:
    średni_wynik = np.mean(wyniki[-100:]) if len(wyniki) >= 100 else np
        .mean(wyniki)
    ostatnio_średnia = np.mean(wyniki_fragmentu)

    print(f"\nEpizod {obecnny_epizod}/{liczba_epizodów}:")
    print(f"    Średni wynik: {średni_wynik:.4f}")
    print(f"    Ostatni średni wynik: {ostatnio_średnia:.4f}")
    print(f"    Epsilon: {agent.epsilon:.6f}")
    print(f"    Strata: {średnia_strata:.6f}")
    print(f"    Najlepszy wynik do tej pory: {najlepszy_wynik}")

    pbar.set_postfix({
        'Śr.wynik': f'{średni_wynik:.2f}',
        'Ost.wynik': f'{ostatnio_średnia:.2f}',
        'Epsilon': f'{agent.epsilon:.4f}',
        'Loss': f'{średnia_strata:.4f}'
    })

    pbar.update(0)
    # Zapisanie modelu co interwał zapisu epizodów
    if obecnny_epizod <= liczba_epizodów:
        agent.save(f"models/snake_model_episode_{obecnny_epizod}.pth")

# Sprawdzenie, czy mamy nowy najlepszy wynik
maks_wynik = max(wyniki_fragmentu) if wyniki_fragmentu else 0
if maks_wynik > najlepszy_wynik:
    najlepszy_wynik = maks_wynik
    agent.save("models/snake_model_best.pth")
    pbar.write(f"Nowy najlepszy wynik: {najlepszy_wynik}! Model
        zapisany jako 'snake_model_best.pth'")

# Zapisanie ostatecznego modelu

```

```

agent.save("models/snake_model_final.pth")
print("Trening zakończony. Ostateczny model zapisany jako 'snake_model_final.
   .pth'")

return wyniki, historia_ep

def trenuj_tylko_cpu(agent, game, liczba_epizodów=1000, interwał_zapisu=100):
    """
    Trenuje agenta wyłącznie na CPU, bez zrównoleglenia.

    Args:
        agent (DQNAgent): Agent do trenowania.
        game (SnakeGame): Środowisko gry.
        liczba_epizodów (int): Liczba epizodów treningu.
        interwał_zapisu (int): Co ile epizodów zapisywać model.

    Returns:
        tuple: Para (wyniki, historia epsilon).
    """
    wyniki = []
    historia_ep = []
    najlepszy_wynik = 0
    średnia_strata = 0

    print("Trening tylko na CPU z pojedynczą grą.")

    for e in tqdm(range(liczba_epizodów), desc="Trening"):
        # Resetowanie gry i pobranie stanu początkowego
        stan = game.reset()
        zakończone = False
        wynik = 0
        łączna_strata = 0
        liczba_kroków = 0
        liczba_strat = 0

        while not zakończone:
            # Wybór akcji przez agenta
            akcja = agent.pobierz_akcję(stan)

            # Wykonanie akcji w środowisku
            następny_stan, nagroda, zakończone, info = game.krok(akcja)

            # Zapisanie doświadczenia w pamięci agenta
            agent.zapamiętaj(stan, akcja, nagroda, następny_stan, zakończone)

            # Przejście do nowego stanu
            stan = następny_stan

            # Uczenie agenta
            przegrana = agent.ucz_się()
            if przegrana is not None:
                łączna_strata += przegrana
                liczba_strat += 1

            # Aktualizacja wyniku
            wynik = info # info to obecny wynik
            liczba_kroków += 1

        # Zapisanie wyniku i wartości epsilon dla tego epizodu
        wyniki.append(wynik)
        historia_ep.append(agent.epsilon)

        # Obliczenie średniej straty
        if liczba_strat > 0:
            średnia_strata = łączna_strata / liczba_strat

        # Wyświetlanie postępów co interwał_zapisu epizodów
        if e % interwał_zapisu == 0 or e == liczba_epizodów - 1:
            średni_wynik = np.mean(wyniki[-100:]) if len(wyniki) >= 100 else np.
                mean(wyniki)

```

```

        tqdm.write(f"Epizod {e}, Wynik: {wynik}, Średni wynik: {średni_wynik:.2f}, "
                  f"Epsilon: {agent.epsilon:.4f}, Loss: {średnia_strata:.4f}")

    # Zapisanie modelu co interwał_zapisu epizodów
    agent.save(f"models/snake_model_episode_{e}.pth")

    # Zapisanie najlepszego modelu
    if wynik > najlepszy_wynik:
        najlepszy_wynik = wynik
        agent.save("models/snake_model_best.pth")
        tqdm.write(f"Nowy najlepszy wynik: {wynik}! Model zapisany jako 'snake_model_best.pth'")

    # Zapisanie ostatecznego modelu
    agent.save("models/snake_model_final.pth")
    print("Trening zakończony. Ostateczny model zapisany jako 'snake_model_final.pth'")

    return wyniki, historia_ep

def rysuj_wyniki(wyniki, historia_ep):
    """
    Tworzy wykresy wyników treningu.

    Args:
        wyniki (list): Lista wyników z każdego epizodu.
        historia_ep (list): Lista wartości epsilon z każdego epizodu.
    """
    plt.figure(figsize=(16, 5))

    # Wykres wyników
    plt.subplot(1, 3, 1)
    plt.plot(wyniki)
    plt.axhline(y=np.mean(wyniki), color='r', linestyle='--', label=f'Średnia: {np.mean(wyniki):.2f}')
    plt.xlabel('Epizod')
    plt.ylabel('Wynik')
    plt.title('Wyniki w czasie treningu')
    plt.legend()

    # Wykres średniej ruchomej
    plt.subplot(1, 3, 2)
    rozmiar_okna = min(100, len(wyniki))
    ruchoma_średnia = [np.mean(wyniki[max(0, i-rozmiar_okna):i+1]) for i in range(len(wyniki))]
    plt.plot(ruchoma_średnia)
    plt.xlabel('Epizod')
    plt.ylabel('Średnia z ostatnich 100 epizodów')
    plt.title('Średnia ruchoma wyników')

    # Wykres zmian epsilon
    plt.subplot(1, 3, 3)
    plt.plot(historia_ep)
    plt.xlabel('Epizod')
    plt.ylabel('Epsilon')
    plt.title('Zmiana współczynnika eksploracji')

    plt.tight_layout()
    plt.savefig('models/training_results.png')
    print("Wykresy wyników treningu zapisane do 'models/training_results.png'")
    plt.show()

def testuj_agenta(agent, game, liczba_gier=5, opóźnienie=100):
    """
    Testuje wytrenowanego agenta.

    Args:
        agent (DQNAgent): Wytrenowany agent.
        game (SnakeGame): Środowisko gry.
    """

```

```

    liczba_gier (int): Liczba gier testowych.
    opóźnienie (int): Opóźnienie między krokami (ms).
"""
łączny_wynik = 0
maks_wynik = 0
wyniki = []

for indeks_gry in range(liczba_gier):
    stan = game.reset()
    zakończone = False

    while not zakończone:
        # Agent wybiera akcję bez eksploracji
        tensor_stanu = torch.tensor(stan, dtype=agent.typ_danych).unsqueeze(0).
            to(agent.device)
        with torch.no_grad():
            wartości_q = agent.model(tensor_stanu)
            akcja = torch.argmax(wartości_q).item()

        # Wykonanie akcji
        stan, nagroda, zakończone, wynik = game.krok(akcja)

        # Opóźnienie, aby można było obserwować grę
        if opóźnienie > 0:
            pygame.time.delay(opóźnienie)

        łączny_wynik += wynik
        wyniki.append(wynik)
        maks_wynik = max(maks_wynik, wynik)
        print(f"Gra {indeks_gry+1}, Wynik: {wynik}")

średni_wynik = łączny_wynik / liczba_gier
print(f"Średni wynik po {liczba_gier} grach: {średni_wynik:.2f}")
print(f"Najlepszy wynik: {maks_wynik}")
print(f"Wszystkie wyniki: {wyniki}")

return średni_wynik, maks_wynik, wyniki

```

4.5 main.py

```

"""
Główny moduł programu Snake AI z PyTorch.
"""
import torch
import os
import pygame
from snake_game import SnakeGame
from model import QNetwork
from agent import DQNAgent
from training import trenuj_hybrydowo, trenuj_tylko_cpu, rysuj_wyniki,
    testuj_agenta
from config import (
    UŻYJ_GPU, UŻYJ_FLOAT16, LICZBA_WĄTKÓW_CPU, SZEROKOŚĆ_OKNA,
    WYSOKOŚĆ_OKNA, ROZMIAR_BLOKU, PRĘDKOŚĆ_GRY, ROZMIAR_UKRYTY, KATALOG_MODELI
)

def przygotuj_katalogi():
    """Tworzy potrzebne katalogi, jeśli nie istnieją."""
    if not os.path.exists(KATALOG_MODELI):
        os.makedirs(KATALOG_MODELI)
        print(f"Utworzono katalog '{KATALOG_MODELI}' do przechowywania modeli.")

    if not os.path.exists('results'):
        os.makedirs('results')
        print("Utworzono katalog 'results' do przechowywania wyników.")

def pobierz_dostępne_modele():

```

```

"""Zwraca listę dostępnych modeli."""
if not os.path.exists(KATALOG_MODELI):
    return []

return [f for f in os.listdir(KATALOG_MODELI) if f.endswith('.pth')]

def main():
    """Główna funkcja programu."""
    # Inicjalizacja Pygame
    pygame.init()

    # Utworzenie katalogów
    przygotuj_katalogi()

    # Inicjalizacja gry
    game = SnakeGame()

    # Parametry agenta
    rozmiar_stanu = 11 # Liczba cech w reprezentacji stanu
    rozmiar_akcji = 3 # Liczba możliwych akcji (prosto, w prawo, w lewo)

    # Parametry dla zrównoleżonego uczenia
    parametry_gry = {
        'szerokość': SZEROKOŚĆ_OKNA,
        'wysokość': WYSOKOŚĆ_OKNA,
        'rozmiar_bloku': ROZMIAR_BLOKU
    }

    # Menu wyboru
    print("\n==== Snake AI z Deep Q-Network (PyTorch) =====")
    print("Wersja zoptymalizowana dla CPU i GPU")
    print(f"Używanie GPU: {'TAK' if UŻYJ_GPU else 'NIE'}")
    print(f"Precyzja float16: {'TAK' if UŻYJ_FLOAT16 and UŻYJ_GPU else 'NIE'}")
    print(f"Liczba wątków CPU: {LICZBA_WĄTKÓW_CPU}")
    print("\n1. Wczytaj istniejący model")
    print("2. Trenuj nowy model (tryb CPU)")
    print("3. Trenuj nowy model (tryb hybrydowy - zoptymalizowany)")
    print("4. Zmień ustawienia sprzętowe")
    print("5. Kontynuuj trening istniejącego modelu")
    print("6. Wyjście")
    print("=====")

    wybor = input("\nWybierz opcję (1-5): ")

    if wybor == '1':
        # Wczytywanie istniejącego modelu
        print("\nDostępne modele:")

        # Inicjalizacja agenta DQN
        agent = DQNAgent(rozmiar_stanu, rozmiar_akcji, ROZMIAR_UKRYTY)

        # Wyświetlenie listy dostępnych modeli
        modele = pobierz_dostępne_modele()

        if modele:
            for i, model in enumerate(modele):
                print(f"{i+1}. {model}")

            indeks_modelu = input("\nWybierz numer modelu (lub naciśnij Enter, aby wpisać własną nazwę pliku): ")

            if indeks_modelu.isdigit() and 1 <= int(indeks_modelu) <= len(modele):
                nazwa_pliku = os.path.join(KATALOG_MODELI, modele[int(indeks_modelu)-1])
            else:
                nazwa_pliku = input("Podaj ścieżkę do pliku modelu: ")

            if agent.wczytaj(nazwa_pliku):
                # Testowanie modelu
                liczba_gier = int(input("\nPodaj liczbę gier testowych: ") or "5")

```



```

        opóźnienie = int(input("Opóźnienie między krokami (ms, 0-500): ")
                               or "100")
        testuj_agenta(agent, game, liczba_gier, opóźnienie)
    else:
        print("Brak dostępnych modeli.")
        if input("Czy chcesz trenować nowy model? (t/n): ").lower() == 't':
            # Trenowanie agenta
            liczba_epizodów = int(input("\nPodaj liczbę epizodów treningu: ")
                                or "1000")
            interwał_zapisu = int(input("Co ile epizodów zapisywać model: ") or
                                    "100")

            wyniki, historia_ep = trenuj_hybrydowo(agent, parametry_gry,
                                                    liczba_epizodów, interwał_zapisu=interwał_zapisu)

            # Wizualizacja wyników treningu
            rysuj_wyniki(wyniki, historia_ep)

            # Test wytrenowanego agenta
            liczba_gier = int(input("\nPodaj liczbę gier testowych: ") or "5")
            opóźnienie = int(input("Opóźnienie między krokami (ms, 0-500): ")
                                or "100")
            testuj_agenta(agent, game, liczba_gier, opóźnienie)

elif wybor == '2':
    # Trenowanie nowego modelu (tylko CPU)
    # Wyłączamy GPU dla tego trybu, nawet jeśli jest dostępne
    import config
    stare_użyj_gpu = config.UŻYJ_GPU
    config.UŻYJ_GPU = False

    liczba_epizodów = int(input("\nPodaj liczbę epizodów treningu: ") or "1000")
    interwał_zapisu = int(input("Co ile epizodów zapisywać model: ") or "100")

    # Inicjalizacja agenta DQN (wymuszamy CPU)
    agent = DQNAgent(rozmiar_stanu, rozmiar_akcji, ROZMIAR_UKRYTY)

    print("\nRozpoczynanie treningu na CPU...")
    print("Ten tryb używa pojedynczej gry i wizualizacji.")

    # Trenowanie agenta
    wyniki, historia_ep = trenuj_tylko_cpu(agent, game, liczba_epizodów,
                                           interwał_zapisu=interwał_zapisu)

    # Przywracamy poprzednie ustawienie GPU
    config.UŻYJ_GPU = stare_użyj_gpu

    # Wizualizacja wyników treningu
    rysuj_wyniki(wyniki, historia_ep)

    # Test wytrenowanego agenta
    liczba_gier = int(input("\nPodaj liczbę gier testowych: ") or "5")
    opóźnienie = int(input("Opóźnienie między krokami (ms, 0-500): ") or "100")
    testuj_agenta(agent, game, liczba_gier, opóźnienie)

elif wybor == '3':
    # Trenowanie nowego modelu (tryb hybrydowy - zoptymalizowany)
    liczba_epizodów = int(input("\nPodaj liczbę epizodów treningu: ") or "1000")
    interwał_zapisu = int(input("Co ile epizodów zapisywać model: ") or "100")
    liczba_równoległych = int(input(f"Podaj liczbę równoległych gier (zalecane:
    {LICZBA_WĄTKÓW_CPU}-16): ") or str(LICZBA_WĄTKÓW_CPU))

    # Inicjalizacja agenta DQN
    agent = DQNAgent(rozmiar_stanu, rozmiar_akcji, ROZMIAR_UKRYTY)

    print(f"\nRozpoczynanie treningu hybrydowego z {liczba_równoległych} ró
    wnoległymi gramami...")
    print("Ten tryb nie wyświetla gry, co znacznie przyspiesza uczenie.")
    if UŻYJ_GPU:
        print("GPU zostanie użyte do trenowania sieci neuronowej.")

```

```

        print("Doświadczenia będą zbierane na CPU dla maksymalnej wydajności.")
    else:
        print("Trening będzie prowadzony wyłącznie na CPU.")

    # Trenowanie agenta w trybie hybrydowym
    wyniki, historia_ep = trenuj_hybrydowo(agent, parametry_gry, liczba_epizodów,
        interwał_zapisu=interwał_zapisu, liczba_równoległych=liczba_równoległych)

    # Wizualizacja wyników treningu
    rysuj_wyniki(wyniki, historia_ep)

    # Test wytrenowanego agenta
    liczba_gier = int(input("\nPodaj liczbę gier testowych: ") or "5")
    opóźnienie = int(input("Opóźnienie między krokami (ms, 0-500): ") or "100")
    testuj_agenta(agent, game, liczba_gier, opóźnienie)

elif wybor == '4':
    # Zmiana ustawień sprzętowych
    import config

    print("\n--- Aktualne ustawienia ---")
    print(f"Używanie GPU: {'TAK' if config.UŻYJ_GPU else 'NIE'}")
    print(f"Precyzja float16: {'TAK' if config.UŻYJ_FLOAT16 and config.UŻYJ_GPU else 'NIE'}")
    print(f"Liczba wątków CPU: {config.LICZBA_WĄTKÓW_CPU}")

    if torch.cuda.is_available():
        użyj_gpu = input("\nCzy używać GPU do treningu? (t/n): ").lower()
        config.UŻYJ_GPU = użyj_gpu == 't' or użyj_gpu == 'tak'

        if config.UŻYJ_GPU:
            use_fp16 = input("Czy używać niższej precyzji (float16) dla  
szybszego treningu? (t/n): ").lower()
            config.UŻYJ_FLOAT16 = use_fp16 == 't' or use_fp16 == 'tak'
        else:
            print("\nGPU nie jest dostępne na tym komputerze.")
            config.UŻYJ_GPU = False
            config.UŻYJ_FLOAT16 = False

    cpu_threads = input(f"Podaj liczbę wątków CPU (aktualna: {config.LICZBA_WĄTKÓW_CPU}): ")
    if cpu_threads.isdigit() and int(cpu_threads) > 0:
        config.LICZBA_WĄTKÓW_CPU = int(cpu_threads)

    speed = input(f"Podaj szybkość gry [10-60] (aktualna: {config.PRĘDKOŚĆ_GRY}): ")
    if speed.isdigit() and 10 <= int(speed) <= 60:
        config.PRĘDKOŚĆ_GRY = int(speed)

    print("\n--- Nowe ustawienia ---")
    print(f"Używanie GPU: {'TAK' if config.UŻYJ_GPU else 'NIE'}")
    print(f"Precyzja float16: {'TAK' if config.UŻYJ_FLOAT16 and config.UŻYJ_GPU else 'NIE'}")
    print(f"Liczba wątków CPU: {config.LICZBA_WĄTKÓW_CPU}")
    print(f"Szybkość gry: {config.PRĘDKOŚĆ_GRY}")

    # Powrót do menu głównego
    input("\nNaciśnij Enter, aby wrócić do menu głównego...")
    main()

elif wybor == '5':
    # Kontynuacja treningu istniejącego modelu
    print("\nDostępne modele:")

    # Inicjalizacja agenta DQN
    agent = DQNAgent(rozmiar_stanu, rozmiar_akcji, ROZMIAR_UKRYTY)

    # Wyświetlenie listy dostępnych modeli
    modele = pobierz_dostępne_modeli()

    if modele:

```

```

for i, model in enumerate(modele):
    print(f"{i+1}. {model}")

indeks_modelu = input("\nWybierz numer modelu (lub naciśnij Enter, aby
wpisać własną nazwę pliku): ")

if indeks_modelu.isdigit() and 1 <= int(indeks_modelu) <= len(modele):
    nazwa_pliku = os.path.join(KATALOG_MODELI, modele[int(indeks_modelu)
-1])
else:
    nazwa_pliku = input("Podaj ścieżkę do pliku modelu: ")

if agent.wczytaj(nazwa_pliku):
    # Wybór trybu treningu
    print("\nWybierz tryb kontynuacji treningu:")
    print("1. Tryb CPU")
    print("2. Tryb hybrydowy (GPU jeśli dostępne)")
    train_mode = input("Wybierz tryb (1-2): ")

    # Parametry kontynuacji treningu
    liczba_epizodów = int(input("\nPodaj liczbę epizodów treningu: ")
or "100")
    interwał_zapisu = int(input("Co ile epizodów zapisywać model: ") or
"10")
    force_device = None

    # Wybór urządzenia, jeśli użytkownik chce zmienić
    if input("Czy chcesz wymusić konkretne urządzenie? (t/n): ").lower
() == 't':
        if torch.cuda.is_available():
            device_wybor = input("Wybierz urządzenie (cpu/gpu): ").
lower()
            if device_wybor in ['gpu', 'cuda']:
                force_device = 'cuda'
            else:
                force_device = 'cpu'
        else:
            print("GPU nie jest dostępne. Używam CPU.")
            force_device = 'cpu'

    # Aktualizacja parametrów uczenia
    update_params = input("Czy chcesz zaktualizować parametry uczenia?
(t/n): ").lower() == 't'

    # Kontynuacja treningu
    if train_mode == '1':
        # Tryb CPU
        train_function = trenuj_tylko_cpu
        wyniki, historia_ep = agent.continue_training(
            train_function, game, liczba_epizodów=liczba_epizodów,
            interwał_zapisu=interwał_zapisu, force_device=force_device,
            update_learning_params=update_params
        )
    else:
        # Tryb hybrydowy
        liczba_równoległych = int(input(f"Podaj liczbę równoległych
gier (zalecane: {LICZBA_WĄTKÓW_CPU}-16): ") or str(LICZBA_W
ĄTKÓW_CPU))
        train_function = trenuj_hybrydowo
        wyniki, historia_ep = agent.continue_training(
            train_function, parametry_gry, liczba_epizodów=
            liczba_epizodów,
            interwał_zapisu=interwał_zapisu, force_device=force_device,
            update_learning_params=update_params, liczba_równoległych=
            liczba_równoległych
        )

    # Wizualizacja wyników treningu
    rysuj_wyniki(wyniki, historia_ep)

    # Test wytrenowanego agenta
    liczba_gier = int(input("\nPodaj liczbę gier testowych: ") or "5")

```

```

        opóźnienie = int(input("Opóźnienie między krokami (ms, 0-500): ")
                               or "100")
        testuj_agenta(agent, game, liczba_gier, opóźnienie)
    else:
        print("Brak dostępnych modeli. Najpierw wytrenuj jakiś model.")

elif wybor == '6':
    print("Wyjście z programu.")

else:
    print("Nieprawidłowy wybór. Wyjście z programu.")

if __name__ == "__main__":
    try:
        main()
    except KeyboardInterrupt:
        print("\nProgram przerwany przez użytkownika.")
    except Exception as e:
        print(f"\nWystąpił błąd: {e}")
        import traceback
        traceback.print_exc()
    finally:
        pygame.quit()
        print("Do widzenia!")

```

5 Eksperymenty

5.1 Porównanie sieci neuronowych

Algorytm *Deep Q-Network* (DQN) zyskał znaczącą popularność w uczeniu przez wzmacnianie jako metoda umożliwiająca automatyczną naukę złożonych strategii decyzyjnych. Pomimo licznych udoskonaleń algorytmu DQN, kwestia doboru optymalnej architektury sieci neuronowej dla konkretnych zadań pozostaje niewystarczająco zbadana.

Niniejsze badanie koncentruje się na systematycznej analizie wpływu różnych architektur sieci neuronowej na wydajność agenta DQN w środowisku gry *Snake*. Porównujemy kilka konfiguracji sieci. Każda architektura jest oceniana pod względem osiąganych wyników w grze, czasu treningu oraz charakterystyki funkcji straty podczas uczenia.

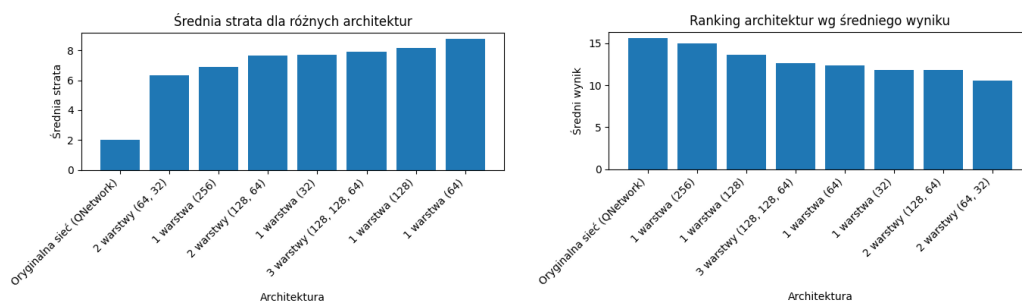
Celem badania jest identyfikacja architektury oferującej optymalny kompromis między złożonością obliczeniową a efektywnością uczenia. Wyniki dostarczają praktycznych wskazówek dotyczących projektowania sieci neuronowych w kontekście algorytmów DQN dla podobnych środowisk decyzyjnych, prowadząc do bardziej efektywnych implementacji uczenia przez wzmacnianie w praktycznych zastosowaniach.

Parametry dla wszystkich architektur sieci neuronowych są następujące:

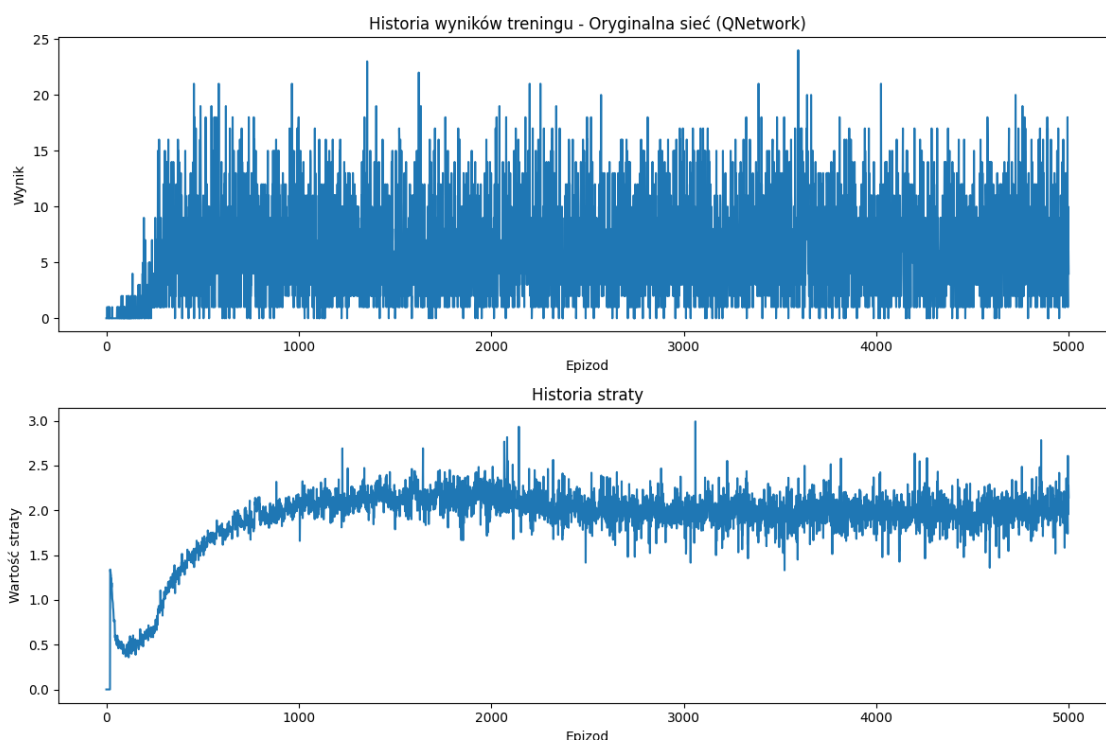
- **Liczba epizodów:** 5000
- **Liczba równoległych gier:** 16
- **Minimalny współczynnik eksploracji:** 0.1
- **Współczynnik uczenia się:** 0.0003
- **Współczynnik zniżania eksploracji:** 0.999
- **Współczynnik dyskontowania przyszłych nagród:** 0.99

Tabela 1: Porównanie architektur sieci

Nazwa architektury	Śr. wynik	Maks wynik	Czas tren. [s]	Zbież. ϵ	Śr. strata
Oryginalna sieć	15.60	22	644.06	4669	1.9935
1 warstwa (32)	11.85	20	524.34	4704	7.7091
1 warstwa (64)	12.35	18	524.89	4712	8.7812
1 warstwa (128)	13.60	29	915.16	4687	8.1754
1 warstwa (256)	15.00	28	986.89	4673	6.8894
2 warstwy (64, 32)	10.55	18	1083.00	4662	6.3446
2 warstwy (128, 64)	11.85	19	1102.30	4675	7.6669
3 warstwy (128, 128, 64)	12.60	18	1083.60	4661	7.9016

Rysunek 4: Porównanie sieci według średniego wyniku i średniej straty

Rysunek 5: Wynik oryginalnej sieci (QNetwork) w grze Snake

5.1.1 Wnioski

Na podstawie przeprowadzonego eksperymentu porównującego różne architektury sieci neuronowych w algorytmie Deep Q-Network dla gry *Snake* można sformułować następujące wnioski:

1. **Przewaga architektury oryginalnej.** Czterowarstwowa sieć użyta w oryginalnej implementacji osiąga najlepszy średni wynik (tj. 15,60) przy jednocześnie najniższej średniej stracie (tj. 1,99), co dowodzi, że została dobrze dobrana do specyfiki problemu.
2. **Efektywność prostszych modeli.** Jednowarstwowa sieć z 256 neuronami osiąga wynik zbliżony do oryginalnej sieci (tj. 15,00) przy znacznie krótszym czasie treningu, co sugeruje sens stosowania uproszczonych architektur.

3. **Kompromis między złożonością a wydajnością.** Zwiększanie liczby warstw nie przekłada się na wyraźną poprawę jakości — dwu- i trzywarstwowe modele osiągają niższe średnie wyniki (10,55–12,60) niż niektóre sieci jednowarstwowe.
4. **Wpływ na czas treningu.** Bardziej złożone sieci wymagają znacznie dłuższego treningu (ponad 1080 s) w porównaniu z modelami jednowarstwowymi (ok. 524 s).
5. **Korelacja między stratą a wydajnością.** Istnieje wyraźny związek między niską średnią stratą a wysokim średnim wynikiem, co potwierdza przydatność funkcji straty jako wskaźnika jakości modelu.
6. **Maksymalne wyniki vs. stabilność.** Chociaż sieć jednowarstwowa (128 neuronów) uzyskała najwyższy pojedynczy wynik (tj. 29), jej średnia wydajność była niższa niż w przypadku oryginalnej architektury, wskazując na większą wariancję działań.

Podsumowując, dla problemu uczenia agenta gry *Snake* algorytmem DQN wielowarstwowe skomplikowane sieci nie oferują istotnej przewagi nad prostszymi modelami. Oryginalna czterowarstwowa architektura pozostaje najbardziej efektywna, jednak jednowarstwowa sieć z 256 neuronami stanowi atrakcyjną alternatywę, łącząc porównywalną wydajność z krótszym czasem treningu.

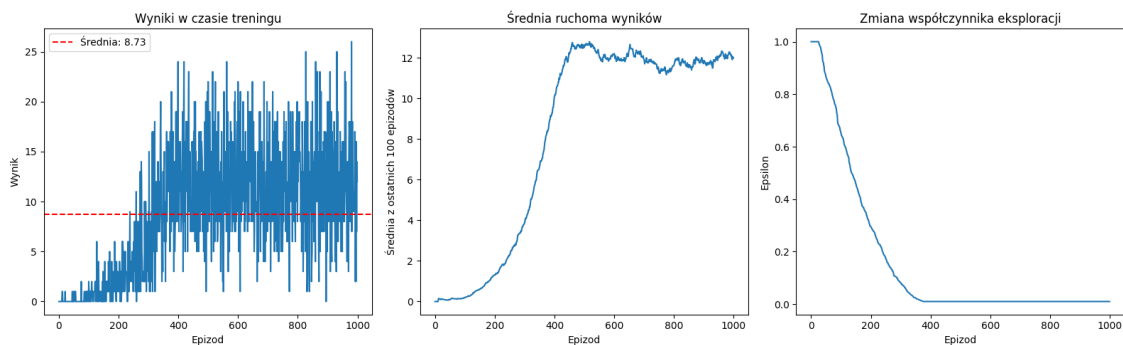
5.2 Porównanie wydajności CPU i GPU

Parametry treningu dla CPU i GPU:

- Liczba epizodów: 1000
- Minimalny Epsilon: 0.1
- Współczynnik uczenia się: 0.0003
- Rozmiar pamięci doświadczeń: 50 000
- częstotliwość aktualizacji modelu: 2
- Rozmiar okna: 320 x 240
- Rozmiar bloku: 40

Parametry treningu CPU to:

- Rozmiar partii: 64
- Czas treningu: 45 minut
- najlepszy wynik: 26
- Wyniki dziesięciu gier testowych po wytrenowaniu: [3, 8, 8, 14, 16, 15, 24, 10, 7, 10]
- średni wynik: 11.5

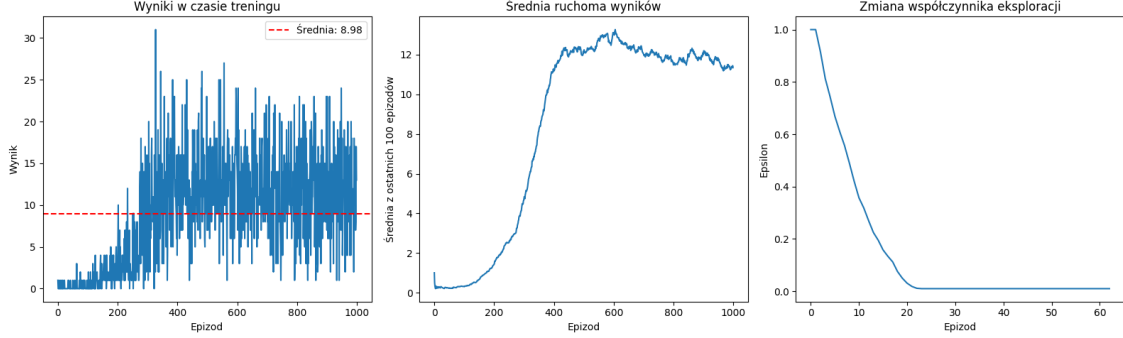

Rysunek 6: Wyniki treningu agenta w grze Snake z użyciem CPU (1000 epizodów)

Parametry treningu GPU to:

- Rozmiar partii: 256
- częstotliwość aktualizacji modelu: 2
- Czas treningu: 3.5 minuty
- najlepszy wynik: 31

- Wyniki dziesięciu gier testowych po wytrenowaniu: [6, 5, 6, 9, 13, 7, 21, 18, 16, 14]
- Średni wynik po 10 grach: 11.5

Rysunek 7: Wyniki treningu agenta w grze Snake z użyciem GPU (1000 epizodów)

5.2.1 Metodologia badawcza

Przeprowadzono eksperymentalną analizę porównawczą procesu treningu głębokiej sieci Q-learning (DQN) w kontekście implementacji agenta dla gry Snake. Eksperyment realizowano na dwóch platformach obliczeniowych: centralnej jednostce przetwarzania (CPU) oraz jednostce przetwarzania graficznego (GPU), przy zachowaniu identycznych parametrów uczenia dla obu implementacji, z wyjątkiem rozmiaru partii dostosowanego do specyfiki architektury ($n_{batch}^{CPU} = 64$, $n_{batch}^{GPU} = 256$).

5.2.2 Rezultaty eksperymentalne

Analiza eksperymentalna wykazała istotną dysproporcję w wydajności obliczeniowej między platformami CPU i GPU, manifestującą się redukcją czasu treningu zgodnie z zależnością:

$$E_{czasowa} = \frac{t_{CPU}}{t_{GPU}} = \frac{45 \text{ min}}{3,5 \text{ min}} \approx 12,86 \quad (27)$$

gdzie $E_{czasowa}$ oznacza współczynnik efektywności czasowej, t_{CPU} oraz t_{GPU} czas treningu dla odpowiednich platform.

5.2.3 Dynamika procesu uczenia

Zaobserwowano istotne różnice w dynamice procesu uczenia, szczególnie w odniesieniu do parametru eksploracji ε (epsilon). W implementacji GPU parametr ten osiągał wartość minimalną ($\varepsilon_{min} = 0,1$) znacznie szybciej, co wynika z zastosowanej techniki przetwarzania równoległego. Zbieżność parametru ε jest skorelowana z liczbą fragmentów przetwarzania równoległego:

$$N_{fragmentów} = \left\lceil \frac{N_{epizodów}}{N_{równoległych}} \right\rceil \approx \frac{1000}{16} \approx 63 \quad (28)$$

gdzie $N_{epizodów} = 1000$ oraz $N_{równoległych} = 16$ oznaczają odpowiednio liczbę epizodów treningowych oraz liczbę równolegle przetwarzanych gier.

5.2.4 Efektywność końcowa modelu

Analiza ilościowa wyników końcowych wskazuje na brak statystycznie istotnych różnic w efektywności agentów trenowanych na CPU i GPU:

$$\bar{x}_{CPU} = \bar{x}_{GPU} = 11,5 \quad (29)$$

$$\max(x_{CPU}) = 26 \quad (30)$$

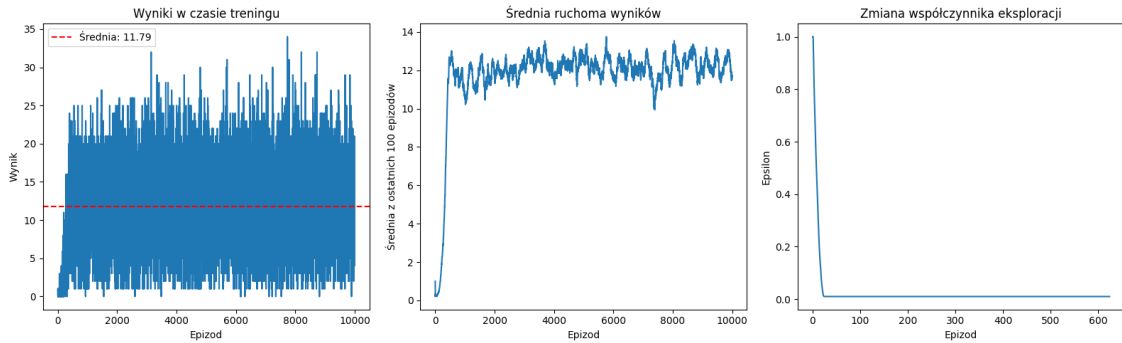
$$\max(x_{GPU}) = 31 \quad (31)$$

gdzie \bar{x} oznacza średnią wartość wyniku w 10 sesjach testowych, a $\max(x)$ maksymalny uzyskany wynik.

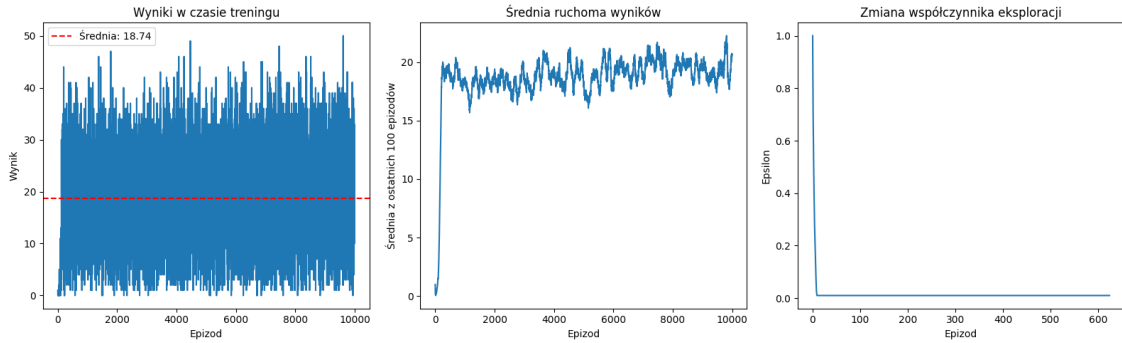
5.2.5 Wnioski z badania

Przeprowadzone badania eksperymentalne potwierdzają hipotezę o niezmienności efektywności modelu względem platformy obliczeniowej przy zachowaniu identycznych parametrów algorytmu, z odpowiednim dostosowaniem parametrów zależnych od architektury. Jednocześnie wykazano znaczną przewagę GPU w aspekcie wydajności obliczeniowej, co implikuje możliwość przeprowadzenia większej liczby eksperymentów w analogicznym czasie.

5.3 Porównanie wpływu wielkości okna na wyniki

Rysunek 8: Wyniki treningu agenta w grze Snake z użyciem rozdzielczości 320x240 pikseli (10000 epizodów)

Rysunek 9: Wyniki treningu agenta w grze Snake z użyciem rozdzielczości 640x480 (10000 epizodów)

Jednym z istotnych wyzwań w projektowaniu środowisk treningowych dla algorytmów uczenia przez wzmacnianie jest precyzyjny dobór parametrów opisujących przestrzeń stanów. W ramach projektu *SnakeAI* przeprowadzono serię kontrolowanych eksperymentów mających na celu ocenę wpływu rozdzielczości okna gry na jakość procesu uczenia agenta.

Analiza rezultatów wykazała, że różnica w skuteczności pomiędzy dwiema testowanymi konfiguracjami była stosunkowo niewielka. Model trenujący się w środowisku o rozdzielczości 320×240 pikseli osiągnął średni wynik na poziomie 11,79 punktu, natomiast zwiększenie rozdzielczości do 640×480 pikseli przełożyło się na wzrost tej wartości do 18,74 punktu. Pomimo niemal dwukrotnego powiększenia okna gry poprawa o około 60% nie okazała się proporcjonalna do wzrostu rozdzielczości, co sugeruje rosnące koszty obliczeniowe przy stosunkowo niewielkich korzyściach w postaci wyższych wyników.

Wyniki te wskazują, że dalsze zwiększanie rozdzielczości środowiska może wiązać się z coraz mniejszym zwrotem z inwestycji obliczeniowej, co stanowi istotny wniosek przy optymalizacji zasobów w przedsięwzięciach wykorzystujących uczenie przez wzmocnienie.

5.3.1 Porównanie wyników obu modeli po 10 grach testowych

Rozdzielczość 320x240

Wszystkie wyniki: [20, 9, 15, 9, 14, 7, 14, 12, 5, 10]

Średni wynik po 10 grach: 11.50

Rozdzielczość 640x480

Wszystkie wyniki: [26, 23, 18, 20, 30, 23, 15, 21, 20, 25]

Średni wynik po 10 grach: 22.10

Jednakże, w przypadku rozdzielczości 640x480 na przestrzeni mniejszej ilości próbek, agent osiągnął znacznie lepsze wyniki w testach, co sugeruje, że większa rozdzielczość może przyczynić się do lepszego zrozumienia otoczenia przez agenta, jednak dalsze próby zwiększania rozdzielczości wymagałyby o wiele lepszego sprzętu i ogromnego pokładu czasowego. Reasumując, rozdzielczość 320x240 jest wystarczająca do nauki agenta w grze Snake, a dalsze zwiększanie rozdzielczości może nie przynieść proporcjonalnych korzyści w wydajności.

5.3.2 Porównanie wyników obu modeli po 10 grach testowych

320×240 Wyniki indywidualne w 10 grach:

[20, 9, 15, 9, 14, 7, 14, 12, 5, 10]

Średni wynik w serii to 11,50.

640×480 Wyniki indywidualne w 10 grach:

[26, 23, 18, 20, 30, 23, 15, 21, 20, 25]

Średni wynik w serii to 22,10.

Chociaż agent osiągnął wyższe wyniki przy rozdzielczości 640×480, większa liczba pikseli nie przekłada się na lepsze działanie samego agenta, ponieważ w naszym podejściu sieć MLP otrzymuje wyłącznie wektor 11 binarnych cech stanu, a nie surowy obraz. Dalsze zwiększanie rozdzielczości jedynie podnosiłoby wymagania sprzętowe i czas symulacji, nie wpływając znacznie na proces uczenia. W związku z tym rozdzielczość 320×240 jest wystarczająca do efektywnej nauki agenta w grze Snake, a jej dalsze podwyższanie może nie przynieść proporcjonalnych korzyści.

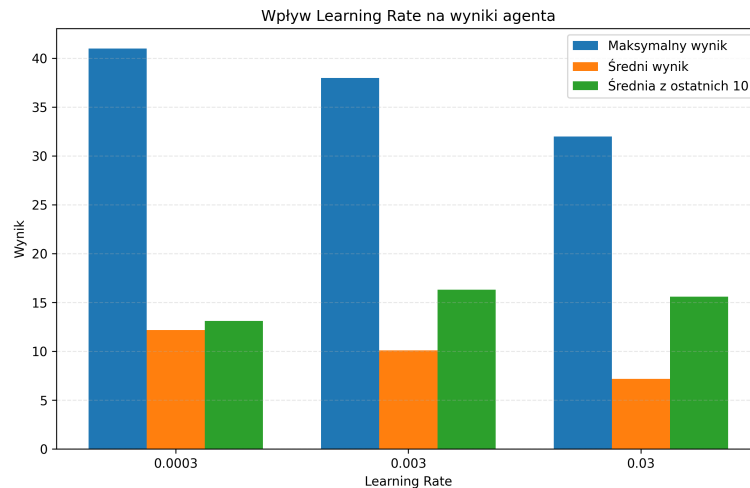
5.4 Wpływ współczynnika uczenia na wyniki agenta

Aby zbadać wpływ wartości współczynnika uczenia (*learning rate*) na jakość polityki agenta, przeprowadziliśmy serię eksperymentów dla trzech wartości parametru:

$$\alpha \in \{0.0003, 0.003, 0.03\}.$$

Dla każdej wartości **lr** trenowaliśmy agenta przez 300 epizodów w identycznych warunkach i mierzyliśmy trzy statystyki końcowe:

- maksymalny wynik z całego treningu,
- średni wynik z wszystkich epizodów,
- średnia z ostatnich 10 epizodów.

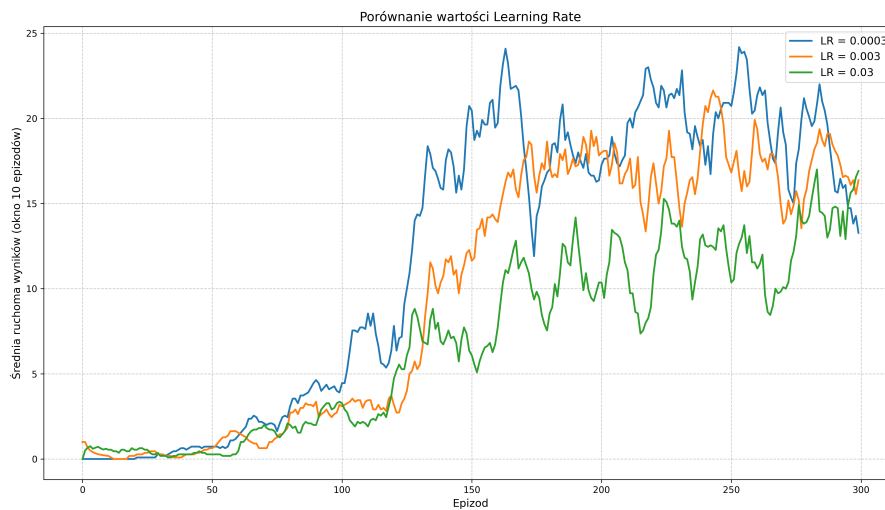

Rysunek 10: Porównanie maksymalnego, średniego oraz ostatnią dziesiątkę wyników agenta dla różnych wartości współczynnika uczenia.

Na ilustracji 10 widać, że:

- Najlepsze rezultaty (maksymalny wynik = 42, średnia ≈ 12 , ostatnia dziesiątka ≈ 13) osiągnął agent z $lr = 0.0003$.
- Dla $lr = 0.003$ wyniki były nieco niższe (maksymalny wynik = 38, średnia ≈ 10 , ostatnia dziesiątka ≈ 16) – gęstsze aktualizacje przyspieszyły naukę, ale nieznacznie obniżyły szczytowe osiągnięcia.
- Najwyższa wartość $lr = 0.03$ skutkowałą najslabszymi wynikami (maksymalny wynik = 32, średnia ≈ 7 , ostatnia dziesiątka ≈ 15), co wskazuje na nadmierne wahania aktualizacji i słabszą konwergencję.

Dodatkowo na Rysunku 11 przedstawiono krzywe zmiany średniej ruchomej wyników (okno 10 epizodów) w toku uczenia:

Rysunek 11: Średnia ruchoma wyników (okno 10 epizodów) agenta dla trzech wartości współczynnika uczenia.

Analiza przebiegów na Rys. 11 pokazuje:

- Przy $lr = 0.0003$ agent stopniowo i stabilnie poprawiał wyniki, osiągając najwyższy poziom w okolicach epizodu 200–250.
- Dla $lr = .003$ tempo nauki było szybsze do epizodu ~ 150 , ale dalej pojawiały się większe wahania i niższa wartość asymptotyczna.
- Zbyt duży krok $lr = 0.03$ prowadził do niestabilnego i wolniejszego wzrostu wyników – agent często „przeskakiwał” optima.

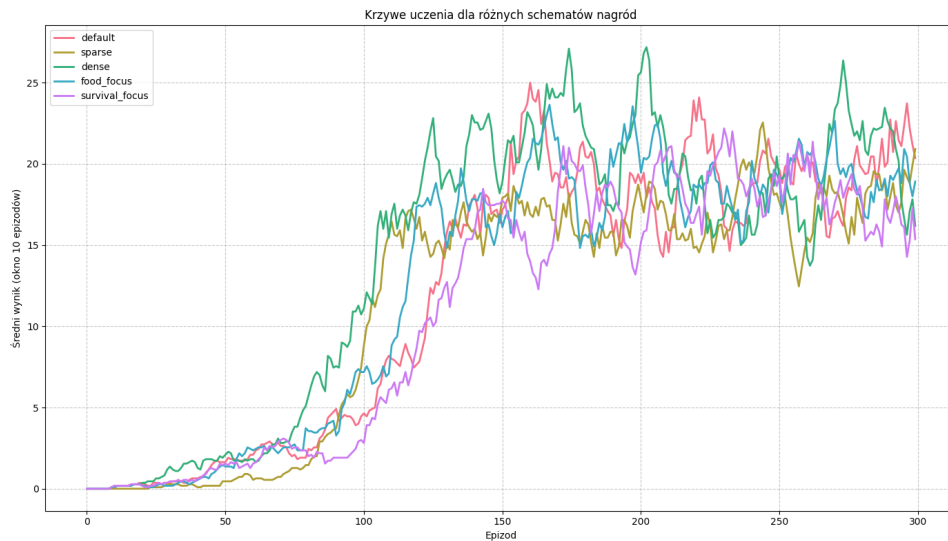
5.4.1 Wnioski z eksperymentu

Dobór współczynnika uczenia jest kluczowy dla DQN. Zbyt wysoka wartość powoduje niestabilne aktualizacje i słabszą konwergencję, zaś zbyt niska spowalnia uczenie. W naszych eksperymentach optymalnym kompromisem okazało się $\alpha = 3 \times 10^{-4}$, co potwierdziło zarówno analiza statystyk końcowych (Rys. 10), jak i dynamika uczenia (Rys. 11).

5.5 Eksperyment ze schematami nagradzania

W celu zbadania wpływu różnych kształtów funkcji nagrody na zachowanie agenta DQN w grze Snake, przeprowadzono eksperymenty z pięcioma schematami nagradzania:

- **default** – schemat domyślny (nagroda za jedzenie = +10, kara za śmierć = -10, +0.1 za zbliżenie, -0.1 za oddalenie),
- **sparse** – rzadkie nagrody (tylko +10 za jedzenie i -10 za śmierć, brak nagród i kar za zbliżenie i oddalenie),
- **dense** – gęstsze nagrody (nagroda za zbliżenie = +0.5, kara za oddalenie = -0.5, reszta jak w schemacie domyślnym),
- **food_focus** – nacisk na jedzenie (jedzenie = +20, pozostałe parametry jak w schemacie domyślnym),
- **survival_focus** – nacisk na przetrwanie (kara za śmierć = -20, reszta jak w schemacie domyślnym).

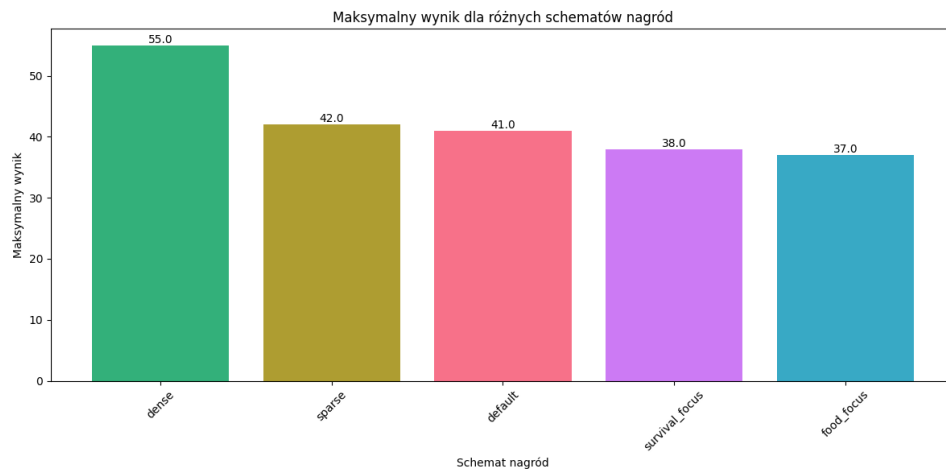

Rysunek 12: Krzywe uczenia (średnia ruchoma z 10 epizodów) dla różnych schematów nagród.

Na Rysunku 12 porównano tempo nauki wszystkich pięciu wariantów poprzez wizualizację średniego wyniku w oknie 10 epizodów. Widać, że:

- Schemat **dense** najszybciej osiągnął wysokie wyniki (już po ~ 100 epizodach), dzięki silnemu sygnałowi shaping.
- Schemat **sparse** wymagał najwięcej epizodów, by „rozgrzać” politykę, efektywniej uczył się dopiero po ~ 100 epizodach.
- **food_focus** i **survival_focus** miały pośrednie tempo nauki, przy czym **food_focus** szybciej podnosił wyniki w fazie wstępnej.

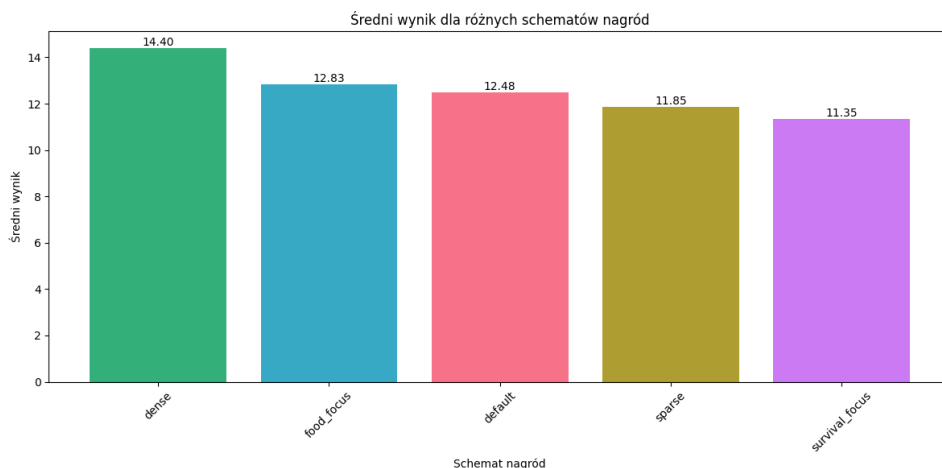
- Domyślny schemat **default** zachowywał kompromis między szybkością a stabilnością.

Rysunek 13: Maksymalne wyniki osiągnięte przez agenta w każdym schemacie nagród.

Rysunek 13 przedstawia maksymalne wyniki uzyskane w trakcie całego treningu:

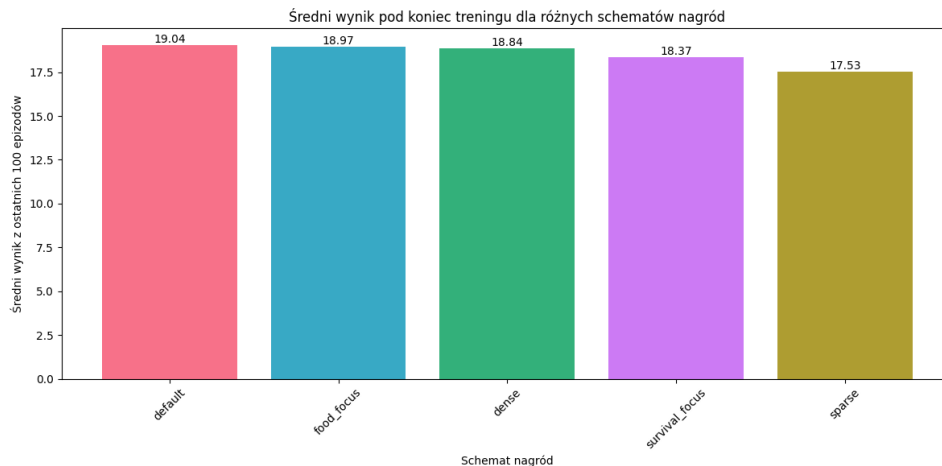
- Najwyższy rekord (55) osiągnął schemat **dense**,
- Kolejne miejsca zajęły **sparse** (42) i **default** (41),
- Najniższe maksimum (37) zanotował **food_focus**.

Rysunek 14: Średni wynik (po wszystkich epizodach) dla różnych schematów nagród.

Na Rysunku 14 pokazano średnie wyniki z pełnego przebiegu:

- Najwyższą średnią (14.4) uzyskał **dense**,
- **food_focus** (12.8) i **default** (12.5) były na kolejnym miejscu,

Rysunek 15: Średnie wyniki z ostatnich 100 epizodów dla różnych schematów nagród.

- Najniższą średnią (11.35) odnotował `survival_focus`.

Rysunek 15 ilustruje zachowanie agentów w fazie ustabilizowanej (ostatnie 100 epizodów):

- Stabilne, wysokie wyniki (≈ 19) osiągnął `default` i `food_focus`,
- Schemat `dense` i `survival_focus` uzyskały porównywalne wyniki (≈ 18.8 i ≈ 18.4),
- `sparse` pozostał najniżej (≈ 17.5), co wskazuje na większą niestabilność przy rzadszym feedbacku.

Wnioski z eksperymentu

- Schemat `dense` jest najlepszy do szybkiego osiągnięcia zarówno wysokiego maksimum, jak i przyzwoitych średnich.
- Schemat `default` oferuje zrównoważony kompromis: dobry rekord, solidną średnią i stabilne końcowe wyniki.
- Schemat `sparse` wymaga znacznie więcej epizodów i wciąż pozostaje mniej stabilny w końcowej fazie.
- Modyfikacje wymuszające priorytet na jedzenie (`food_focus`) lub na przeżycie (`survival_focus`) pozwalają dostosować zachowanie agenta do konkretnych celów: agresywne zdobywanie punktów lub ostrożne przetrwanie.

Podsumowując, do końcowego projektu wybrany schemat domyślny nie okazał się być najlepszym rozwiązaniem, jednakże jego stabilność i zrównoważenie w połączeniu z innymi parametrami (np. współczynnikiem uczenia) pozwoliły na osiągnięcie dobrych wyników. Schemat `dense` okazał się być najlepszym rozwiązaniem, co pozwoli usprawnić kolejne iteracje projektu, w potrzebie o jego rozbudowę.

6 Podsumowanie i wnioski

Przeprowadzone badania i implementacja autonomicznego agenta gry Snake z wykorzystaniem algorytmów uczenia ze wzmocnieniem pozwoliły na osiągnięcie założonych celów projektu oraz dostarczyły cennych wniosków dotyczących optymalizacji tego typu systemów.

Główne osiągnięcia projektu

1. Pomyślna implementacja agenta DQN zdolnego do samodzielnej nauki w grze Snake, osiągającego wyniki przewyższające losowe strategie i podstawowe heurystyki.
2. Opracowanie hybrydowej architektury obliczeniowej łączącej zalety CPU i GPU, co znacząco przyspieszyło proces uczenia – jak wykazano w eksperymentach, nawet 12-krotnie w porównaniu do implementacji wyłącznie na CPU.
3. Implementacja zaawansowanych technik optymalizacji, takich jak Double DQN oraz równoległa symulacja wielu instancji środowiska.

Kluczowe wnioski z eksperymentów

1. **Architektura sieci neuronowej:** Oryginalna czterowarstwowa sieć (QNetwork) osiągnęła najlepsze wyniki (średni wynik 15,60) przy jednocześnie najniższej stracie (1,99). Jednowarstwowa sieć z 256 neuronami stanowi atrakcyjną alternatywę, łącząc porównywalną wydajność (średni wynik 15,00) z krótszym czasem treningu.
2. **Platformy obliczeniowe:** Trening na GPU oferuje znaczącą przewagę w szybkości (12,86 razy szybciej niż na CPU), przy identycznej efektywności końcowego agenta. Umożliwia to przeprowadzenie większej liczby eksperymentów w krótszym czasie, co jest kluczowe w procesie optymalizacji hiperparametrów.
3. **Rozdzielczość środowiska:** Zwiększenie rozdzielczości obrazu gry z 320×240 do 640×480 przyniosło poprawę średniego wyniku o około 60%, jednak kosztem zwiększonych wymagań obliczeniowych. Dla dalszych badań rekomendowana jest rozdzielczość 320×240 jako optymalny kompromis między jakością reprezentacji a efektywnością obliczeń.
4. **Współczynnik uczenia:** Optymalna wartość współczynnika uczenia wyniosła $\alpha = 0,0003$. Wyższe wartości (0,003; 0,03) prowadzą do przyspieszenia początkowej fazy uczenia, ale skutkują niższą stabilnością i gorszymi wynikami maksymalnymi, co potwierdza kluczowe znaczenie tego parametru dla zbieżności algorytmu DQN.
5. **Schematy nagradzania:** Schemat gęstych nagród (dense) okazał się najefektywniejszy, osiągając najwyższy rekord (55) oraz najwyższą średnią (14,4). Przewyższył zarówno schemat domyślny (rekord 41, średnia 12,5), jak i schematy z rzadkimi nagrodami (sparse) i z nastawieniem na przetrwanie lub zdobywanie jedzenia.

Podsumowanie

Przeprowadzone badania potwierdziły efektywność algorytmu Deep Q-Network oraz jego wariantu Double DQN w uczeniu autonomicznego agenta gry Snake. Opracowane optymalizacje, w szczególności hybrydowa architektura CPU/GPU oraz równoległa symulacja środowiska, stanowią wartościowy wkład w dziedzinę praktycznego zastosowania uczenia ze wzmocnieniem.

Najlepsze wyniki uzyskano przy zastosowaniu czterowarstwowej sieci neuronowej, współczynnika uczenia $\alpha = 0,0003$ oraz gęstego schematu nagradzania (dense), co wskazuje na kluczowe znaczenie odpowiedniego doboru architektury oraz funkcji nagrody w algorytmach uczenia ze wzmocnieniem.

Przedstawione wnioski i optymalizacje mogą znaleźć zastosowanie nie tylko w kontekście gry Snake, ale również w szerszym spektrum problemów decyzyjnych wymagających uczenia sekwencyjnych strategii w złożonych środowiskach.

7 Bibliografia

Literatura

- [1] Zajdel R., *Sztuczna inteligencja / Metody sztucznej inteligencji w sterowaniu, Laboratorium, Ćwiczenie 4: Model Neuronu*,
<https://materialy.prz-rzeszow.pl/pracownik/pliki/34/%C4%86WICZENIE%2061.pdf>.
- [2] Zajdel R., *Sztuczna inteligencja / Metody sztucznej inteligencji w sterowaniu, Laboratorium, Ćwiczenie 7: Sieć neuronowa jednokierunkowa wielowarstwowa*,
<https://materialy.prz-rzeszow.pl/pracownik/pliki/34/%C4%87WICZENIE%209.pdf>.
- [3] Mnih V., Kavukcuoglu K., Silver D., Graves A., Antonoglou I., Wierstra D., Riedmiller M.,
Human-level control through deep reinforcement learning,
Nature. <https://www.nature.com/articles/nature14236>.
- [4] Hado van Hasselt, Arthur Guez, David Silver,
Deep Reinforcement Learning with Double Q-learning,
<https://cdn.aaai.org/ojs/10295/10295-13-13823-1-2-20201228.pdf>
- [5] R. Sutton, A. Barto, Reinforcement Learning: An Introduction, 2nd ed., 2018. <https://web.stanford.edu/class/psych209/Readings/SuttonBartoIPRLBook2ndEd.pdf>
- [6] Wydział Elektroniki, Telekomunikacji i Informatyki, Politechnika Gdańska,
Uczenie ze wzmocnieniem – materiały wykładowe do kursu „Metody sztucznej inteligencji w sterowaniu”, 2017, https://eti.pg.edu.pl/documents/176468/53881396/UW_MSU_2017.pdf.
- [7] Leaky ReLU, *Dokumentacja*, <https://docs.pytorch.org/docs/stable/generated/torch.nn.LeakyReLU.html>
- [8] Pytorch, *Dokumentacja*, <https://pytorch.org/docs/stable/index.html>